

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ

Кафедра практики англійської філології

На правах рукопису

Козуб Ірина Юріївна

**Навчання учнів старшої школи англійськомовного монологічного мовлення
засобами інтерактивних технологій**

Спеціальність: 014.021 «Середня освіта (Англійська мова і література)»

Освітньо-професійна програма «Середня освіта. Англійська мова»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

Семенюк Антоніна Афанасіївна,

доцент кафедри практики англійської мови,

кандидат філологічних наук.

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри практики англійської філології

від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри

(_____) Коляда Е. К.

ЛУЦЬК – 2023

Анотація

Тема даної роботи «Навчання учнів старшої школи англomовного монологічного мовлення засобами інтерактивних технологій».

Дипломна робота освітнього рівня – магістр.

Спеціальність: 014.021 «Середня освіта (англійська мова і література)».

Студентка – Козуб І.Ю.

Загальний обсяг складає 90 сторінок. Робота складається з 3 розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел та додатків.

Магістерська робота присвячена дослідженню англomовної компетентності в монологічному мовленні (АКММ) та її ефективності, тому що англійська мова має велике значення в учнів старших класів. Ми використовували розроблену систему вправ для формування АКММ з використанням кейс-технології під час проведення експериментальних перевірок, і ця система має циклічний характер.

Було визначено, що монологічне мовлення - це вид мовленнєвої діяльності, який передбачає створення висловлювання, що складається з декількох речень, пов'язаних між собою логічним зв'язком. Структура монологічного мовлення включає в себе такі компоненти: тему, вступ, основну частину, висновок.

Монологічне мовлення є важливим компонентом загальної мовленнєвої компетенції. Воно дозволяє учням вільно спілкуватися, виражати свої думки та почуття, аргументувати свою точку зору. Інтерактивні технології можуть бути використані для індивідуальної роботи з учнями, для роботи в групах і для роботи в класі.

Використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення є ефективним способом підвищення якості навчання і розвитку учнів.

Ключові слова: інтерактивна технологія, монолог, мовлення, компетентність, класифікація, дослідження.

Summary

The topic of this work is "Teaching English monologue speech to high school students using interactive technologies".

Diploma work of educational level - master's degree.

Specialty: 014.021 "Secondary Education (English Language and Literature)".

Student - Kozub I.Y.

The total volume is 90 pages. The work consists of 3 chapters, conclusions to each chapter, a general conclusion, a list of references and appendices.

The master's thesis is devoted to the study of English monologue competence (EMC) and its effectiveness, since English is of great importance for high school students. We used the developed system of exercises for the formation of EFL using case technology during the experimental tests, and this system is cyclical in nature.

It has been determined that monologue speech is a type of speech activity that involves the creation of a statement consisting of several sentences connected by a logical connection. The structure of monologue speech includes the following components: topic, introduction, main body, conclusion.

Monologue speaking is an important component of general speaking competence. It allows learners to communicate freely, express their thoughts and feelings, and argue their point of view. Interactive technologies can be used for individual work with students, for group work, and for classroom work.

The use of interactive technologies in teaching monologue speech is an effective way to improve the quality of learning and development of students.

Keywords: interactive technology, monologue, speech, competence, classification, research.

Annotation.

Le sujet de ce travail est "L'enseignement du monologue en anglais aux élèves du secondaire à l'aide de technologies interactives".

Travail de diplôme de niveau d'études - master.

Spécialité : 014.021 "Enseignement secondaire (langue et littérature anglaises)".

Étudiante - Iryna Kozub.

Le volume total est de 90 pages. Le travail se compose de 3 chapitres, de conclusions pour chaque chapitre, d'une conclusion générale, d'une liste de références et d'annexes.

Le mémoire de maîtrise est consacré à l'étude de la compétence d'expression orale en monologue anglais (EMC) et de son efficacité, étant donné que l'anglais est d'une grande importance pour les élèves de l'enseignement secondaire. Nous avons utilisé le système développé d'exercices pour la formation de l'EFL en utilisant la technologie basée sur les cas dans le cadre de tests expérimentaux, et ce système est de nature cyclique.

Il a été établi que le monologue est un type de discours qui implique la création d'un énoncé composé de plusieurs phrases reliées entre elles par un lien logique. La structure du discours monologique comprend les éléments suivants : sujet, introduction, corps principal, conclusion.

Le monologue est une composante importante de la compétence générale en expression orale. Il permet aux apprenants de communiquer librement, d'exprimer leurs pensées et leurs sentiments et d'argumenter leur point de vue. Les technologies interactives peuvent être utilisées pour le travail individuel avec les étudiants, pour le travail en groupe et pour le travail en classe.

L'utilisation des technologies interactives dans l'enseignement du monologue est un moyen efficace d'améliorer la qualité de l'apprentissage et le développement des étudiants.

Mots-clés : technologie interactive, monologue, discours, compétence, classification, recherche.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ.....	10
1.1. Поняття та структура монологічного мовлення.....	10
1.2. Методи навчання монологічного мовлення.....	18
1.3. Важливість в учнів старшої школи розвитку монологічного мовлення.....	27
Висновок до 1 розділу.....	36
РОЗДІЛ 2. МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ.....	37
2.1. Поняття інтерактивних технологій.....	37
2.2. Класифікація інтерактивних технологій.....	51
2.3. Особливості використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення.....	57
Висновок до 2 розділу.....	63
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	64
3.1. Методика проведення експерименту.....	64
3.2. Результати експерименту.....	68
Висновок до 3 розділу.....	72
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність дослідження теми "Навчання учнів старшої школи англійського монологічного мовлення засобами інтерактивних технологій" базується на ряді ключових факторів, які впливають на сучасну освіту та мовленнєвий розвиток учнів. Перш за все, зростає важливість розвитку комунікативних навичок в учнів у контексті глобалізації та інтернаціоналізації. Здатність виразно та переконливо висловлювати свої думки є ключовою в сучасному інформаційному суспільстві [4].

Додатково, зростає роль інтерактивних технологій в навчанні. Ці технології надають можливість створювати навчальне середовище, яке стимулює активну участь учнів, сприяє розвитку творчих та критичних мислительських навичок, а також робить навчання більш ефективним і захоплюючим.

Зокрема, вивчення монологічного мовлення з використанням інтерактивних технологій може поліпшити якість комунікативних навичок учнів, допомогти їм розвивати вміння структурувати думки, ефективно використовувати мовленнєві засоби, і підвищити рівень впевненості у власних здібностях. Крім того, ця тема дослідження актуальна в контексті адаптації освітніх програм до вимог сучасного ринку праці та підготовки учнів до успішної комунікації в різних сферах життя [44].

Отже, дослідження цієї теми є важливим кроком у спрямуванні освіти на забезпечення якісного розвитку комунікативних навичок учнів та підготовці їх до ефективного спілкування в сучасному світі.

Розвитком зв'язного мовлення займається багато спеціальних фахівців таких як, педагоги, психологи, логопеди, дефектологи. Цією темою в різний час займалися такі вчені, як С. У. Гончаренко («Теоретичні основи дидактичної інтеграції»), Хорошковська О. Н. («Теоретико-методичні засади навчання мовлення у школах»), Ладиженська Т. А. («Робота над збагаченням словникового запасу»), Богуш А. («Формування мовленнєвої особистості в дошкільників») та ін. Також є праці в яких висвітлено природу

психологічного монологічного мовлення, особливість розвитку та її механізми (С.Л. Рубінштейна («Виховний вчинок для інших»), Скалкіна В.Л. («Вправи з розвитку усного комунікативного мовлення»), Бацевіч Ф. С. («Етноспецифічні мовленнєві акти»)) та ін. Науковці вважають, що найскладніше в роботі монологічного мовлення є його організація та потреба у спеціальному мовленнєвому вихованні (Л.В. Щерба та ін.). В роботах М.Р. Львова («Методика розвитку мовлення молодших учнів»), Т.А. Ладиженської («Живе слово») – відзначається розвиток монологічного мовлення школярів початкових класів в методичній літературі та лінгвістиці. Винятковість розвитку монологічного мовлення зображено в працях Дяченко В. Д («Антропологічний склад українського народу»), Н.Ю. Боряковой («Рання діагностика та корекція затримки психічного розвитку у дітей»), В.А. Ковшикова («Психолінгвістика. Теорія мовної діяльності») та ін. Мовленнєве виховання учнів – центральне завдання мовленнєвого виховання здобувачів освіти. Особливо в розвитку зв'язного мовлення здійснено реалізацію комунікативної, основної функції мови та мовлення (Л.С. Виготський («Психологія людини») та ін.) [12].

Об'єктом дослідження є навчання учнів старшої школи.

Предметом дослідження є монологічне мовлення учнів старшої школи з використанням інтерактивних технологій.

Мета дослідження – накопичення знань та їх реалізація здобувачів освіти старшої школи англomовного монологічного мовлення за допомогою інтерактивних технологій.

Досягнення поставленої мети потребує постановки і розв'язання певних задач:

- розкрити теоретичні основи навчання монологічного мовлення;
- проаналізувати можливості інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення;
- провести експериментальне дослідження.

Методологія дослідження базується на комплексному поєднанні наступних **методів**: аналіз наукової літератури дозволить визначити стан наукових досліджень у галузі навчання монологічного мовлення, ознайомитися з теоретичними основами застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі; порівняльний аналіз дозволить виявити особливості застосування інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення учнів старшої школи; систематизація та узагальнення теоретичних даних дозволить сформулювати наукові положення, що становлять теоретичну основу дослідження; педагогічний експеримент буде проведений з метою перевірки ефективності застосування інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення здобувачів освіти; тестування буде використано для визначення рівня монологічного мовлення школярів до і після проведення експерименту; анкетування буде використано для визначення ставлення учнів до застосування інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення; спостереження буде використано для вивчення особливостей застосування інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення школярів старшої школи.

Наукова свіжість полягає в розробці та впровадженні інноваційного підходу до викладання монологічного мовлення, використовуючи сучасні інтерактивні методи та технології. Це включає в себе створення нових навчальних матеріалів, розробку методик та інструментів для покращення якості навчання та підвищення результативності учнів у розвитку монологічних навичок.

Значення отриманих результатів на практиці:

– Поліпшити якість навчання монологічного мовлення здобувачів освіти. Активно застосувати інтерактивні технології, що дозволяє зробити навчання більш ефективним, зацікавленим та мотивуючим для учнів.

– Розширення можливостей педагогів у навчанні монологічного мовлення. Інтерактивні технології дозволяють вчителям створювати більш

різноманітні та цікаві завдання для учнів, а також отримувати оперативний зворотній зв'язок про їхні результати.

– Підготовки учнів до самостійного навчання. Інтерактивні технології дозволяють учням розвивати навички самостійного пошуку інформації та критичного мислення, які необхідні для успішного навчання в майбутньому.

Порядок дослідження зумовлений завданнями та метою.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг тексту становить 90 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

1.1. Поняття та структура монологічного мовлення

Монологічне мовлення – це вид мовлення, в якому одна особа виражає свої думки, ідеї, переказує інформацію без активної участі інших співрозмовників. В основі монологічного мовлення лежить ідея висловити свої думки чи повідомити інформацію аудиторії, не очікуючи на активний обмін думками. Такий вид мовлення використовується в різних сферах комунікації, включаючи публічні виступи, лекції, розповіді, монологи в мистецтві, аудіо та відеозаписи, телепередачі тощо. Монологічне мовлення дозволяє говорячому виразити свої думки та почуття, а також надати інформацію слухачам, які можуть бути пасивними спостерігачами в цьому акті комунікації [18].

Монолог – це не лише засіб передачі інформації, а одна з найскладніших форм мовлення. Сучасні учені-лінгвісти вважають, що дане питання належить до недостатньо методично розробленої теми. На їхню думку, найперше, монолог як активний вид мовленнєвої діяльності повинен мати тему, щоб мовець міг на основі неї побудувати свої твердження або ж зуміти подати власні думки за певним порядком. За твердженням С.Ніколаєвої, монолог – це висловлювання однієї особи, яка звертається до аудиторії, або безпосередньо до співрозмовника. [19].

Мовлення у формі монологу є спорідненою ознакою мовленнєвої діяльності. Монолог повністю або весь процес мовлення планується заздалегідь тим, хто говорить, іноді подумки прокручує в голові або просто як тезисний план.

Самостійний задум та самостійний мотив є основою розгорнутого монологічного англійського мовлення, що повинні бути досить стійкими та окреслювати створення програми самостійного активного мовленнєвого

словотворення. Монологічне мовлення не може бути реалізовано у випадку: (хоча прості форми діалогічного мовлення зберігаються)

- ✓ Попередній задум не дотримано;
- ✓ У суб'єкта відхилена мотиваційна діяльність;
- ✓ Немає внутрішнього мотиву.

У свою чергу монологічне мовлення має певні комунікативні, психологічні та мовні характеристики. По-перше, монолог – це розгорнутий вид мовлення, у якому порівняно мало використовується невербальної інформації. Адже під час мовлення відбувається одночасно два процеси: формування думок і говоріння. А це вимагає попереднього обдумування. По-друге, процес монологічного мовлення у значній мірі має довільний характер та менше залежить від співрозмовника, а значить той, хто говорить повинен побудувати адекватну мовленнєву форму для висловлювання чи послідовних висловлювань. По-третє, монолог – це найбільш організований вид мовлення: адресант планує не тільки окреме висловлювання, але і увесь монолог. Спочатку студент осмислює зміст висловлювання, а тільки після цього він набуває певної мовної форми і записується у вигляді плану чи як конспекту майбутнього висловлювання. Не менш важливою особливістю монологу є те, що взаємодія адресата і адресанта має здебільшого факультативний зв'язок, тому що монолог за своєю вербальною формою не може бути надто коротким. Адже це промова, яка є трактуванням власної позиції або відстоюванням якихось ідей.

Наукові доповіді, лекції, презентації мають монологічну форму. Саме монолог відображає найбільш яскраво думку автора, також у монологі, зазвичай мають місце запитання, заперечення, відповідно й репліки співрозмовника, або аудиторії. Використання такої форми розмови мають назву діалог, а саме прихований діалог. Для результату монологічного мовлення потрібно вміти користуватися мовними засобами, а також деяким не мовними методами викладу думок, зокрема інтонацією, жестами, мімікою тощо. Даний вид мовлення приближений до промови ораторів і відрізняється

лексичними конструкціями та синтаксисом. При цьому використовують: пропозиції, вигуки, запитання, вступні слова, повтори.

Комунікативність є тим головним фактором, що дає змогу адекватно спілкуватися під час логіко – семантичного рівня. Діалогічне мовлення ситуативне, а монологічне належить все - таки переважно до контекстного виступу, а тому й має послідовність і логічне, завершення думок, які належать до ситуації мовлення.

Окрім того, спрямованість мовлення до слухача належить до особливостей психологічного монологічного мовлення, що зображено у композиційних та лінгвістичних особливостях монологу. Головними ознаками якого є:

- Існуючі уривки, що мають повідомлення, індивідуальну композиційну побудову;
- Детальність, тому що, немає можливості зосередитись на самій ситуації;
- Тривалість більша, ніж репліки під час діалогу;
- Підготовлена лекція, доповідь, розповідь, презентація;
- Відсутність писемного монологу;
- Відсутність негайної репліки співбесідника [20].

У лінгвістиці монологічне мовлення характеризується використанням різноструктурних та багатокомпонентних речень, а також завершеністю та повнотою висловлювань із виразними засобами [20]. Монологічному мовленню властивий складний синтаксис, який передбачає використання засобів міжфразового зв'язку для зв'язного висловлювання. До таких засобів належать повтори: сполучення іменника з прикметником, сполучники, займенникові, сполучникові прислівники, прислівники, лексичні артиклі (адвербалії): *in the end, finally, that, after, then, later, now, before.*

Адвербалії причин і наслідку: *result of, therefore, since, though, hence, so than, why, so, firstly, second place, secondly.*

Формули, що допомагають почати, продовжити, закінчити висловлювання: *in conclusion, on the whole, I'd like to emphasize, I'd like to tell you this, let's leave it at that, bearing in mind, by the way*; показують ставлення того, хто говорить: *fortunately, obviously, I believe, I consider, to my mind, people say, I am not sure*.

У монологі-описі зазвичай використовують прості, складносурядні речення з послідовно-приєднувальним, переліко-приєднувальним зв'язком, граматичних структур із зворотом: *there is (there are)*; у часових формах *Past Indefinite, Present Indefinite, Present Continuous*. Дійсним способом зображують реальні явища.

У монологі-розповіді під час зображення послідовності подій використовують видо-часові форми дієслова: *Past Perfect, Past Indefinite*; також такі сполучники та сполучникові прислівники: *one day, then, the other day, after that, yesterday, first*. Для того, щоб розповісти про дії та випадки в минулому слід вживати *Past Perfect, Past Indefinite* [30].

Для монологу-роздуму притаманно причинно-наслідковий зв'язок з реченнями, в якому, зазвичай, вжито складнопідрядні речення з підрядними причини та наслідку, інфінітивні звороти, підрядні означальні та додатки.

Монологічне мовлення, як особливий вид мовленнєвої діяльності, має певну своєрідність виконання мовленнєвих функцій. Також часто використовують певні компоненти мови: синтаксичні засоби, формо- і словотворчі засоби, способи вираження граматичних відношень, лексика. Існує ряд певних комунікативних функцій:

- Культова (висловлювання під час обрядів);
- Впливова функція (переконання у несправедливості або справедливості поглядів, думок, дій);
- Розважальна (художнє читання, доповідь, виступ на сцені);
- Емоційно-виразна (мовлення для опису стану особи, яка говорить);
- Інформативна (інформація вказується про явища, дії, стан, предмети навколишнього середовища).

Усі функції мають свої мовні особливості для вираження думки,

мети висловлювання, психологічного стимулу. Як от, вміння переконати слухачів або зуміти вплинути на його думки, вміння створити нейтральне повідомлення.

Монологічне мовлення класифікують за такими чинниками:

- сфера вжитку (дружнє, офіційне);
- спосіб організації (приватне, публічне);
- форма втілення (внутрішнє, зовнішнє);
- жанрова належність (ораторське мовлення, художній монолог, побутова розповідь);
- функціонально-комунікативна належність (розповідь, міркування, переконування, доповідь);
- ситуативні особливості комунікації (безпосередньо контактне, опосередковано контактне, радіо);
- генетичні ознаки (підготовлене, імпровізоване);
- критерії певної тематики (художнє, публіцистичне, наукове).

С. Ніколаєва вказує на взаємозалежність комунікативної мети і змісту логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями, а також виділяє типи висловлювань монологу: опис, розповідь і міркування [2]. В основу цієї класифікації покладено такі категорії як: час, простір, наслідку та причини. Адже людина, зазвичай, або описує об'єктивні факти дійсності, та передає відношення у просторі або розповідає про них у часових відношеннях, розповідає про них, або, беручи до уваги інші відносини, найчастіше причинно-наслідкові, розмірковує про них. Таким чином, монолог-опис – констатуючий тип монологічного мовлення, який стверджує будь-які ознаки в описі людини, пристрою, механізму, при цьому обов'язково звертається увага на розташування певних об'єктів у просторі, на ознаки та якості. Відповідно, монолог-розповідь – це динамічний тип монологічного висловлювання, що розповідає про послідовне розгортання подій чи станів. За такого виду мовлення реальність приймається як хронологічна послідовність або у процесі розвитку змін. Монолог-розповідь має такі різновиди: монолог-оповідь та монолог-повідомлення.

У розповіді повідомляється про об'єктивні/суб'єктивні події життя суспільства, але в доповіді зображено події життя самого доповідача, що описує суб'єктивно-особистісний характер. У свою чергу, монолог-повідомлення - відносно короткий виклад фактів чи реальних подій в короткому контексті.

Монолог-міркування відбувається під час процесу мислення на основі тез, суджень, після яких складається висновок [35]. В процесі міркування повинна вирішитись якась проблема, поняття, що є об'єктом роздумів та має причинно-наслідковий зв'язок. Монолог-міркування має свої різновиди. Таким є монолог – переконання. Його мета полягає в тому, щоб переконати аудиторію, сформувавши при цьому конкретні мотиви чи погляди, і спонукати певним діям. Типи монологічних висловлювань у початковому вигляді можна зустріти дуже рідко. До складу опису може належати міркування, до розповіді – опис, міркування, а до міркування – опис.

Монологічне мовлення має свої визначені особливості на рівні комунікації, психології та лінгвістики, які вчителю необхідно враховувати під час навчання цього типу мовлення [18, с. 167].

Розвиток навичок монологічного мовлення важливий у загальній середній освіті, оскільки це сприяє покращенню процесу мислення та вчить логічно та послідовно висловлювати свої думки з метою зрозумілої комунікації [23, с. 46].

Лінгвісти та психологи, вивчаючи особливості монологічного мовлення протягом багатьох років, висловлюють різні точки зору на визначення цього поняття. З аналізу матеріалу досліджень видно, що в сучасній психології виділяють два типи мовлення: ситуативний і контекстний. Контекстне мовлення означає мовлення, зрозуміле співрозмовнику завдяки певному контексту, і вимагає побудови висловлювання з використанням мовних засобів, не враховуючи конкретної ситуації. Ситуативне мовлення, натомість, пов'язане з певною конкретною ситуацією і стає зрозумілим лише при знанні конкретних обставин, умов і фактів, що з ним пов'язані.

Порівнюючи контекстне і ситуативне мовлення, не можна стверджувати, що вони є протилежними, оскільки будь-яке мовлення включає в себе як контекст, так і ситуацію. Контекстність і ситуативність є ключовими характеристиками, характерними для усного мовлення [28, с. 140].

З цього можемо зробити висновок, що монологічне мовлення є більш контекстним, і це обумовлено наступними характеристиками [33]:

- Повнота – використання скорочених або еліптичних конструкцій мовцем.

- Послідовність – презентація аргументів, фактів або тверджень у хронологічному порядку, де кожна фраза послідовно розвиває ідею попередньої.

- Зв'язність – використання сполучників чи фраз, що з'єднують речення і об'єднують логічні думки.

- Логічність – дотримання законів логічної структури висловлювання в мовленні.

- Завершеність – наявність закінчення висловлювання, яке має сенс і робить комунікацію виразною, розкриваючи задум і сприймаючи сказане.

Крім цього, при обговоренні монологічного мовлення важливо мати на увазі психологічні аспекти, такі як: вираження емоцій і врахування думки слухача [28, с. 141].

Орієнтованість - ключова лінгвістична особливість мовлення монологу, що спрямована на адресата з метою визначення цілей мовця у вирішенні мовленнєвих завдань. Комунікативність - ще одна важлива лексико-семантична характеристика, яка робить мовлення адекватним і логічним [20, с. 252].

У сучасній лінгвістиці однією з ключових проблем є монолог, до складу якого невербальна мова не належить, тому що доповідач або мовець мовець має будувати речення різної структури: прості і складні, включаючи скорочені конструкції, слова-звернення, стандартні вирази, риторичні

запитання та емоційно забарвлену лексику для здійснення впливу на слухачів і викликання їхнього інтересу [21, с. 91].

Навчання монологічного мовлення - це складний і, безперечно, послідовний процес розвитку умінь учнів будувати висловлювання англійською мовою з використанням стратегій, що впливають на їх когнітивну діяльність. Однією з основних рис монологічного мовлення є висока мотивація, яка спонукає до глибокої когнітивної активності і пов'язана з особистим досвідом, моральними цінностями, індивідуальними поглядами на ситуації спілкування. Тому, як педагогам, так і учням, для досягнення високого рівня цього вміння важливо дотримуватися послідовності та методичної правильності в роботі.

Однією з ключових вимог до цього процесу на початковому етапі вивчення англійської мови є розвиток навичок комунікації : від здатності розуміти та виражати думки іншою мовою до здатності самостійно вирішувати комунікативно-пізнавальні завдання та висловлювати власні погляди на сприйняту інформацію [30].

Наступний етап в удосконаленні навичок монологічного мовлення формується у базовій школі. На цьому етапі вводиться більше логічних завдань та розширюється обсяг висловлювань. Завданням для учнів є додавання до свого англійського монологічного мовлення елементів аргументації та міркувань [25, с. 21].

1.2. Методи навчання монологічному мовленню

Ще з раннього віку навчають дітей певним формам монологічного мовлення – самостійна розповідь або переказ. Великої різниці між ними немає, проте спочатку учні мають дібрати інформацію свого монологу, а потім – літературно-художній текст є матеріалом для висловлювання-відтворення.

У свою чергу переказування – це інформація або розповідь про минуле, але своїми словами. Під час переказу, здобувачі освіти розвивають пам'ять,

вчатися добирати емоційні та образні слова, словополучення з розповіді [11]. Розповідь як один з видів зв'язного мовлення відтворити значно важче, ніж переказ. Оскільки дитина самостійно має скласти текст і викласти його у певній логічній послідовності та будь-якій літературно-мовленнєвій формі.

Для навчання дітей зв'язного мовлення кожної вікової групи складаються методичні рекомендації та програма. Для дошкільного віку це - витоки мовленнєвого розвитку дошкільників.

У сучасній лінгводидактиці є дуже багато дидактичних матеріалів саме для таких дітей, що зумовлюються функціональним призначенням і залежать від мовленнєвої ситуації – потрібно описати, розповісти чи поміркувати.

Опис чи то предмета , чи то явища утворює повне уявлення властивостей, ознак чи дій. Описові речення означають, що варто точніше, правильніше, дати відповідь на запитання: який предмет?. Власне опис вирізняється об'єктивним поданням матеріалу, встановленням зорових спостережень, що здобувається використанням багатьох іменників, іменників-означень, прикметників. Опис створюється за певною логіко-синтаксичною схемою. Зокрема спочатку визначення, назви предмета – «Це - ...», потім загальна характеристика – «Він такий...», виділення найістотніших ознак, елементів, характеристик - «Він має...», згадування про його можливі дії або події – Його можна...або він може ... і твердження щодо становлення предмету опису: Мені так подобається, що він... [27].

Здобувачі освіти вивчають певні види опису під час таких видів діяльності:

- пошуково-експериментальна (чітке подання правильної інформації);
- побутова (характеристика об'єкта з більш детальною інформацією);
- мовленнєво-художня (вір, художній опис подано за допомогою художніх засобів).

Розповідь – це той тип мовлення, що вимагає послідовного викладу подій на думку оповідача, акцентуванні увагу в момент їх викладу. На прикладі цього є певні вислови типу: потім, відразу, сьогодні, минулого літа, вчора, відразу, торік. Особливу увагу в повідомленні повинні мати дієслова минулого часу, які показують стан чи дію людини. В повідомленні повинні міститись структури, що не змінюються: початок, основна частина, закінчення. Без чіткої структури повідомлення може бути не цілісним та логічно незавершеним. Щоб зберегти логічність викладу повідомлення вчені радять використовувати логіко-синтаксичну схему, що відображає елементи опису та уточнення, а не лише сюжетну лінію. До прикладу, «Були собі» - на початку повідомлення, що розвиває далі основну частину (зав'язку): «Одного разу». Кульмінація – є найнапруженішим моментом в описі подій, тому й визначається несподіваним елементом, а саме такими словами: зненацька, раптом, несподівано. Розв'язок в повідомленні зображує розгортання подій та може мати початок такими словами: після, після того як, відразу. Під час заключної частини, що є обов'язковим в розповіді, слід застосовувати слова: Так вони стали..., з того часу..., почали жити собі.... Здобувачі освіти можуть ознайомитись з певними мовними, структурними або жанровими, реальними повідомленнями, а це є розповіді, з елементами фантастики або з елементами уяви – це є казки.

Пропоную до розгляду повідомлення дитини за допомогою художньої картинки. Владислав (6 років). «Одного разу зайчик, котик та лисичка вирушили вранці на роболовлю, щоб наловити рибку. Лисичка взяла парасольку, бо було дуже спекотне сонечко. Зайчик, на ім'я Пушок, взяв вудки. Водичка була дуже тепленька, що котик вирішив скупатись. Він як пірнув у водичку, що ніхто й не побачив. Пушок закинув вудку та й побачив, що пора витягувати. Тягне, тягне, вже й лисичка підійшла надопомогу, і всі разом витягнули щось. Згодом виявилось, що то котик. Усі посміялись та й вирушили додому без рибки.» [41].

Міркування – це висловлювання зв'язного мовлення, якому характерно зіставлення думок, логічні зв'язки, висновки. Міркування розглядається як аналіз та синтез даних. Таке висловлювання має на меті доказ певних тверджень, зіставлення явищ, предметів, дій, розміщення прикладів та висновків. Повідомлення, що містить послідовні явища, які співвідносяться із застосуванням дієслівних форм та лексики, внаслідок чого визначається дія, рух, час, то під час такого опису, зазвичай, використовують мовні засоби, що відображають причинно-наслідкові відношення складних сполучників: тому що, адже, через те що, по-друге, по-перше, зрештою, в цілому, внаслідок, оскільки, як, так.

Міркування є таких видів: роздум, пояснення, інструкція, доведення.

Пропоную для перегляду висловлювання-роздум дитини про іграшку (улюблену). Оленка (5 років). «Серед усіх моїх іграшок, найбільше я люблю свою ракетницю. Я це точно знаю. По-перше, вона має здоровезні колеса, коли ними повертаєш, то сама іграшка теж повертається. Також є ще одне колесо, позаду, але трішки роздряпане. Та, напевно, не може бути такого, щоб така іграшка в когось іншого не була подряпана. Та я знаю, що ця ракетниця точно моя, тому що, вона не може стріляти, та їздить лише вперед, назад, вбік. Просто я з нею граюся так, наче вона може стріляти».

Проблемний або діалогічний характер спілкування учнів та педагога під час навчального процесу є головною умовою формування таких типів висловлювання, хоча й вони трапляються зрідка [13]. Контамінація – те, що найчастіше трапляється в мовленні дошкільників. Змішаними (контамінованими) називаються такі тексти, що мають елементи усіх видів висловлювань, але перевага належить якомусь одному (опис або розповідь можна розбавити елементами роздуму, до розповіді можна додати опис якого місця). Найважливіше те, що будь-яке повідомлення повинно бути синтаксично та семантично пов'язаними та структурно-логічно побудованими. Вихователь повинен знати своєрідність кожного виду тексту, його призначення, типові або міжфразові зв'язки, структура [13].

Спільне мовлення – це мовлення, в якому перевага притаманна активному мовленню та широко використовується у молодшому дошкільному віці, тобто вихователь починає говорити якусь фразу, а діти продовжують або закінчують.

До прикладу:

Вихователь тримає картинку, на якій зображено як білочка гризе горішки та починає казати: «На малюнку...».

Дитина дає відповідь: «Білочка гризе горішки».

Вихователь знову: «Горішки були ...» та зображує задоволення.

Діти: «Горішки були смачні».

Привілеї такого мовлення показують, що незалежно від того, наскільки підготовлена дитина, рівень розвитку зв'язного мовлення, в результаті розповідь або відповідь за допомогою малюнку матиме позитивний результат, тому що, успіх в дитини стимулює її фантазію і вона не боїться відповідати ще. Головне, щоб вихователь допомагав тому, хто відповідає поєднувати слова у речення чи судження, не гальмувати дитячу уяву, хвалити за будь-яку відповідь, спонукати до самостійності. Розповідь потрібно обов'язково супроводжувати підходящими діями та виконувати це групами чи підгрупами (4-6 діток). Інценівка з іграшками – це спосіб активного мовлення, під час якого вихователь та діти спільно працюють над розповіддю, або ж лише діти, та перевіряє всеодно вихователь.

Приклад інценівки [3].

Вихователь розкладає іграшки на стіл та пропонує дітям розказати чи показати історію, про те, що сталося з собачкою на річці.

Запитує в діток: «Хто буде собачкою?». Максим: «Я» і бере іграшку собачку.

Вихователь: «Собачка прибігла до моря, а там плаває...».

Маринка: «Каченя» і бере каченятко.

Артем: «А потім вони зустріли зайчиху. Стриб-стриб» і бере зайчиху.

Вихователька ставить ялинки і стелить синю хустину. Діти дружньо допомагають і гра розпочинається.

Вихователь: «Гусочка пішла гуляти до річечки. Вона...».

Оленка: «Вона вирішила поплавати».

Вихователь: «Тут прибіг...».

Василько: «Котеня і запитало що ж ти тут робиш?».

Оленка: «Я вирішила поплавати. Давай зі мною!».

Василько: «Котеня як шубовсь у воду і почало тонути».

Вихователь: «Він почав кричати...».

Оленка: «Тону! Допоможіть!».

Василько: «Швиденько прибігла зайчиха і стали рятувати котеня. А врятувавши, усі разом повернулися додому».

Схожа мета у коментованого малювання(вихователь штучно придумує цікаву та захоплюючу історію, яка повинна зацікавити усіх дітей активно спілкуватися, в результаті чого усі разом складають певну розповідь.

Частинка такого заняття може мати такий вигляд [21].

Діти стають навколо столу, на якому є великий аркуш. Вихователь просить придумати якусь історію про зайчика та ялинку і зобразити на папері.

Вихователь: «У лісі часто можна побачити різні дерева. Ось у нас ялинка (малює). То яка у нас вийшла ялинка?».

Діти: «Велика, зелена, колюча».

Вихователь: «Чи є ще інші дерева у нашому лісі? Які?».

Діти: «Дуб, береза, верба».

Вихователь: «Давайте разом намалюємо їх!».

Малюючи деревця, вихователька заохочує дітей до обговорення малюнка, його частин та заохочує давати відповіді на запитання:

- Якою є верба? Як її намалюємо? Потрібно згадати усе про вербу. Колір, який стовбур, якими є гілочки.

Вихователь показує рухи, як ростуть гілочки верби. Дітки малюють вербу та інші дерева. Потрібно щоб більшу половину роботи виконували діти самостійно, та під керівництвом вихователя. Дітки домальовують усі свої фантазії: квіточки, інші дерева, травичка, сонечко, хмарки, різні тваринки [10].

Вихователь: «Тут також є у нірці маленький їжачок. Він був такий...» та малює їжачка.

Діти: «Колючий, гарний, чорний носик, чорні оченята».

Вихователь: «Наш їжачок має багато друзів, також їжачків, які живуть у нашому лісі, але не схожі на нашого їжачка. Давайте намалюємо його друзів».

Діти обговорюють намальоване.

Вихователь за допомогою запитань заохочує до спільної роботи діток.

Вихователь: «Якось їжачок зі своїми друзями грали в піжмурки. Та його друзі поховалися, під квіточкою, за травичкою, під листочком. І тільки кричать, що вони десь тут. (Вихователь говорить до кожної дитини, виходить гра) [6].

Результативний спосіб розповіді в старшому та середньому віці це є структурно-синтаксична схема. Що використовується для опису та сюжетів розповіді. Отже, вчитель повинен за допомогою коротких слів подати план опису, не використовуючи пояснення (Це, Він такий, У нього є, Може, Одного разу, Був собі, Тоді, Раптом, Мені не подобається). Ось цими прикладами дитина обирає чи доповнювати чи не доповнювати, все залежатиме від можливості та інтересів. За допомогою уього дитина розвиває логічність сюжетної розповіді, опису та пробує відповідати самостійно без допомоги [18].

Ще одним методом розповіді є – командний метод. Він полягає у створенні розповіді зв'язного мовлення, вивченні структури висловлювання, навчає власному мовленню, вміти оцінювати розповідь однолітків, що є найефективнішим способом для навчання розповіді. Дитина може відчувати себе самотньою, а друзі завжди дають впевненість (3-4 дитини за бажанням).

Не сміливим діткам набагато легше скласти розповідь, коли вони беруть участь командно. Якщо є команда, всі працюють дружньо – участь в розповіді візьмуть усі. Кожна команда повинна придумати свою історію, не повторювати попередні. Коли йде виклад розповіді, усі повинні слухати уважно, щоб вміти підтримати кожного, а той команду, щоб знати як продовжити або на чому зупинився товариш. Тоді у роботі буде креатив, логічність викладу, правильна ініціативність [23].

Ще одним не менш цікавим є метод моделювання, який не тільки розвиває зв'язне мовлення, а й звертає важливість та увагу дитини на зміст, на створення сюжету, структурність частин розповіді. Л. Венгер встановив такий метод, його добре використовувати під час переказування або складання розповідей [25].

Навчання монологічному мовленню відбувається переважно під час мовленнєвих занять, використовуючи різні типи розповіді. Сучасна методика налічує багато видів уроків та занять по розвитку монологічного мовлення: за застосуванням наочності (розповідь за допомогою наочності), домінуючим процесом (сприймання наочності, розповідь на основі уяви); за мовленнєвими діями (творчі розповіді).

Починаючи з дошкільного віку починаються навчання на основах сприймання наочності:

- Порівняння двох або більше іграшок;
- Опис за допомогою пейзажної картини;
- Складання розповіді за малюнком;
- Створення описової розповіді за 2-3 малюнками;
- Описова розповідь або за малюнком, або за іграшкою, або за картинкою [34].

Перше та останнє види проводять в молодших групах, друге та третє – для дошкільного віку. Усі інші види мають певні складності, тому використовуються вже у старшому дошкільному віці.

На заняттях, під час яких потрібно розповісти по пам'яті, використовують такі форми роботи: створення опису-розповіді з пам'яті; складання колективної розповіді по досвіду; розповідь колективного листа; розповідь з власного досвіду; переказування різних творів. Вважають, що найскладнішим видом заняття є складання розповіді з пам'яті, тому що потребує знань певних мовленнєвих вмінь та базується на розвитку сприйняття, уяви, пам'яті.

Дошкільна лінгводидактика стверджує, що навчити учнів молодшого шкільного віку творчих розповідей – неможливо. Н. Гавриш, Л. Шадріна провівши експерименти вважають, що розвиток зв'язного мовлення краще починати навчати в період молодшого дошкільного віку.

1.3. Важливість розвитку монологічного мовлення учнів старшої школи

Перед вчителями державний стандарт базової загальної середньої освіти має на меті: навчити кожну дитину структурно вміти подавати власні думки. Здобувачі освіти ознайомившись з мовною дійсністю, сформовують вміння розуміти мову, виховувати розумову активність, розвивати себе всебічно та вміти логічно викладати матеріал. [7, с. 20].

Якнайкращий розвиток монологічного мовлення учнів старшої школи полягає в тому, що це – допомагає учням у вмінні вчитися логічно мислити, правильно та структурно подавати власні думки, а також розвивати навички спонтанного монологічного висловлювання. Постійне вправління у навичках монологічного мовлення на уроках іноземної мови допомагає учням вчитися визначати об'єкт мови і послідовність в описі, визначати головну тему і дотримуватися структури в оповіданні.

Коли здобувачі освіти будують власні висловлювання, можна спостерігати рівень їхнього мовленнєвого розвитку. Л. Г. Шадрін вважає, що вміти розповідати, означає бути комунікативним, товариським, долати

сором'язливість, розвиває впевненість в усіх сферах. Якщо учні мають хороші знання, поняття та уявлення, то це повинно бути пов'язано з розвитком вміння правильно подати чи висловити власні думки.

Найбільш складною формою мовленнєвої діяльності є розвиток зв'язного мовлення, що має відкритий виклад якогось змісту, організовані мовні компоненти, логічної та граматичної будови.

Зв'язне мовлення - це самостійний вид розумової та мовленнєвої сфери, що виконує роль навчання та виховання здобувачів освіти та зображено за допомогою знань та методів контролю. Виходячи з цього, учні, що мають відхилення мовлення, зазвичай, мають на такі вискі знання, як однолітки та важче засвоюють матеріал. Правильне і грамотне мовлення – важлива умова для розвитку виховання учнів, а саме, розумового. Одним із важких видів мовленнєвої сфери та діяльності є зв'язок мовлення, що складається з послідовної, систематичної комунікації та розгорнутого викладу думок. Саме комунікативна спрямованість є основною функцією зв'язного мовлення, яка використовується під час монологу або діалогу. З огляду на велике коло фахівців, які працюють над вивченням засад зв'язної мови, що має складові монологічної та діалогічної форм мовлення [2, с. 93].

Велику увагу багатьох вчених та науковців викликають явища монологу, такої форми мовленнєвої сфери, що потрібна для повної інформації. Існують певні риси монологу мовлення, а саме, увага на слухачів, максимальне використання мовних можливостей передачі інформації. Тут важливим є те, що організований зміст планується раніше. Коли мова складається з власного висловлювання та сприйняття, то головна роль деяких обставин дещо зменшується. Логічність подання інформації повинна бути на самому початку висловлювання. Бацевич Ф. С., порівнявши діалог та монолог, звертає свою увагу на деталі, довільність та умови. Зазвичай, коли готується висловлювання, варто планувати його раніше та планувати не лише одиничне висловлювання, а й весь монолог в цілому [6, с. 115].

Монологічним мовленням називають мовлення, в якому мовець подає інформацію певній групі слухачів, або ж до самого себе. Також, це повинна діяльність, що повинна добре сприйматись іншим. Це виклад інформації лише однієї людини, що має логічний виклад матеріалу, де є власні думки, явища, поняття, оцінка певних подій. На відмінно від діалогу, монолог відрізняється змістом сюжету, граматичними формами, висловлюванням, структурністю, конструкціями, логічністю. В монологічному мовленні окреслено відповідальність за спілкування лише на тому, хто, розмовляє під час зникнення опори на сприйняття читача. Таке мовлення застосовують для різної мети, такої як, вплив на слухача, спонукання до різних дій або просто повідомлення певної важливої інформації. Монолог – це висловлювання, що містить логічну та чітку інформацію, невеличке за обсягом, в результаті чого не повинно мати реакцію слухача. Монологічне мовлення має досить складну будову, яка зображує власну думку доповідача, інформацію, яка раніше не знайома для слухачів, власне висловлювання повинно мати логічну інформацію та структурну послідовність. Монолог – це мовлення доповідача, що повинно бути зв'язним, чітким та правильним. Головна комунікативна мета монологу – це меседж про певні факти, події, явища, дії, що є реальними. Монолог являє собою спосіб певного мовного самовираження, у виді усного мовлення, що належить одній людині у формі першої особи та має найскладнішу форму мови, для передачі основної інформації [4].

Зв'язне мовлення повинно завжди наповнювати та поширювати словниковий запас мови, володіти граматичними основами мови, засвоювати мовні закони та норми на практиці, зуміти правильно використовувати новий матеріал, зуміти такий матеріал чітко та зрозуміло подати слухачам, зуміти передати зміст нового матеріалу або готового тексту, вміти скласти структурне висловлювання. Послідовність складених підрядних відносин – є дуже поширеним типом монологічного висловлювання, до таких типів

належать: часові відносини, просторові відносини, наслідкові відносини, якісні відносини [5, с. 32].

Структурність та зрозумілість монологічного висловлювання великою мірою спричинено смисловою та логічною організацією мовлення. Застосовуючи мовленнєву діяльність, реалізується процес мовлення, чітке, послідовне подання власних думок, психічних та фізичних дій організму людини, що зображено в усній формі мовлення. Використовуючи мовленнєву діяльність, доповідач повинен базуватися на власних розуміннях та поняттях, відкриваючи всю структуру предметних відносин. Елементарний прояв смислового зв'язку, а саме елементарні граматичні або стилістичні помилки, що з'являються в основному в коротких уривках повідомлення, мають стосунок між двома типами понять. Головним типом такого зв'язку називають смисловий предикативний зв'язок, що колись сформувався під час генетичного розвитку [6, с. 145].

Зокрема, розвиток мовлення здобувачів освіти потребує розв'язання певних особистих типів навчання та розвитку монологічного мовлення: словникова робота, культура мовлення, формування граматичної побудови мовлення.

Вдалий розвиток зв'язного монологічного мовлення полягає у можливості формувати у дітей мовні вміння, які необхідні, щоб створити монолог. Варто додержуватися послідовності викладу матеріалу та структури оповідання, правильно визначати об'єкт, головну тему та мету, щоб мати хороший результат. Досягти такого результату можливо за допомогою опису різних картин, малюнків, серії малюнків, ігор, певних прикладів, понять. Деякі науковці у своїх працях зобразили, що мовлення учнів чіткіше та правильніше в певних ситуаціях, зазвичай, під час розгляду малюнків або серій певних картинок на одну тему. В таких умовах монологічне висловлювання стає структурніше, логічніше, правильно оформлено. Кожному методу навчання властиві певні особливості, такі як, методичні прийоми або певна послідовність конкретних навчальних занять. Головним оцінюванням постає

важливість створення розповіді самостійно, організованість завдань чітка наповненість, структурність подання інформації, оформлення відповідно граматичним нормам.

Виходячи з вище поданої інформації, варто зазначити певні комунікативні функції:

- оцінено-емоційна;
- функція впливу (вміння переконати інших людей у виборі власних думок, поглядів, переконань, якихось дій);
- інформативна (опис дій, станів, подій, подання інформації про предмети навколишнього середовища) [8, с. 211].

В кожній такій функції зображено певні мовні засоби та психологічні стимули. В літературі психології виділено, що під час порівняння діалогічного мовлення з монологічним мовлення, вважають складнішими та важчим є саме монологічне мовлення викладання матеріалу, тому й потребує більш ширших знань та вмінь логічно подавати свої думки, погляди, вміти правильно та якісно їх висловлювати. Лінгвістична наука вважає, що монологічне мовлення відрізняється повнотою та складністю речень, розгорнутим структурованим викладом власних тверджень.

Методика розділяє певні напрямки розвитку монологічного мовлення здобувачів освіти:

- сприйняття учнями системи мови, мовних одиниць, правил мови та засобів, що використовують школярі;
- робота над важливістю всіх елементів тексту (правил мови, логічності, правильний зміст та послідовність, виділення головного);
- вправне уміння знаходити та відбирати у змісті лише найголовніше для висловлювання;
- вміння підбирати правильні мовні засоби, враховуючі ситуації спілкування та правильно формулювати думки;
- розширення світогляду здобувачів освіти, вміння справлятися з емоційним станом, вміти порівнювати, давати оцінку, узагальнювати

відчуття та думки, що з'являються в школярів, як наслідок їхніх мовленнєвих діяльностей [8].

Проблемність організації розвитку монологічного мовлення здобувачів освіти викладено в праці А. Н. Леонт'єва, в якій відображено умови про те, що передумовою будь-якої сфери чи діяльності мовлення є якась певна потреба [6].

В якості користування мовленнєвої діяльності, зазвичай, використовують потребу мати спілкування з іншими людьми, повідомити або дізнатись певну інформацію, вміти висловлювати емоції, почуття та зуміти поділитись цим із співрозмовником. Для якісного розвитку монологічного мовлення школярів варто, визначити появу певної потреби, мати бажання зайти в певне мовленнєве спілкування. Науковці визначають певні вміння, для того, щоб розвивати зв'язне мовлення (з різних його сторін):

- підбір матеріалу;
- контроль власної вимови;
- обговорення певних оповідань;
- правильна структура матеріалів;
- мовленнєве повідомлення повинно містити основну думку, відповідно до теми;
- певний обсяг повідомлення та змісту;
- думки в повідомленні повинні бути переконливими [1, с. 76].

Не завжди учні, що розвиваються відповідно до вікових норм та особливостей мають певні вміння або навички, щоб досягти якогось рівня спонтанного розвитку зв'язного мовлення. Під час певних умов, таких як, спеціально організоване навчання, здобувачам освіти набагато краще та результативніше зрозуміти тему «Монолог» в усіх його проявах та сферах [1, с. 80].

Спонукавши учнів до розвитку монологічного мовлення, це надасть їм активності, втрату сором'язливості, розбавлення практичної діяльності, забезпечення розумової сфери, під час вивчення даного матеріалу [8, с. 59].

Найбільшої уваги заслуговують такі прийоми та методи, що застосовуються вчителями для кращого розвитку монологічного мовлення здобувачам освіти:

- виділення основного, структурної частини тексту, розставлення у логічній послідовності (початок-основна частина-заключна частина) вміти подати план, переказування оповідання, створення плану за малюнками або на певну тему, складання творчої розповіді, постановка деяких сюжетних малюнків в організованій послідовності;

- вміти пояснити тему, назву тексту, зуміти видумати назву тексту відповідно до якогось твору, давати назву якимось малюнкам, сюжетним малюнкам, придумати заголовок для казки, оповідання, дати назву якомусь сюжету, картинці, малюнку, вміти використати розповідь за якимось малюнком, сюжетом, картинкою;

- зуміти начинити монологічне висловлювання особистими розповідями, казками, доповідями, переказами, оповіданнями за якимось малюнком, сюжетом, картинками, творчі оповідання, розповіді за допомогою ілюстрацій з книжок, розповіді на певну тему, розповіді за власними малюнками або картинками, перекази, різні вправи, до прикладу, вправа «Знайди зайвий малюнок»;

- вміти використовувати виражальні та мовні засоби мови, за допомогою літературних норм монологічного висловлювання таких як, розповідь за сюжетним малюнком, розповідь за певною серією картинок, розповідь особистого досвіду, розповідь по власному малюнку, переказ казок або оповідань;

- створення плавного висловлювання, без пауз під час монологічного мовлення: розповідь сюжетної картинки або малюнку, розповідь по книжці та за її ілюстраціями, переказування казки, оповідання, розповідь з особистого досвіду.

Переказування містить важливе місце поміж певних засобів розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти. Виконуючи переказ, учні

вдосконалюють мовленнєві навички, закріплюють вміння монологічного мовлення, навчаються подавати текст структурно, логічно, послідовно, не маючи ніяких спотворень, та маючи хороші емоції. Переказом називають певний послідовний поклад тексту, що зображує передання змісту, використовуючи готові мовні форми, що надав автор, види роботи, на основі відтворення змісту монологічного висловлювання, створення тексту на основі вже поданого [8].

У навчальних закладах застосовують короткий, вибірковий, докладний, творчий перекази, в кожному з яких є розвиток зв'язного мовлення здобувачів освіти. Вчителі в старших класах користуються такими переказами: стислий, вибірковий, докладний.

Ось декілька умов, за яких розвиток зв'язного монологічного мовлення буде ефективнішим:

- коли буде створено певне середовище, а саме предметно-розвиваюче;
- коли будуть застосовуватись різні види переказів;
- коли система навчання учнів матиме вагоме місце для переказу (щоб разом з вчителем та лояльно для здобувачів освіти).

Для того що, переказ був вдалим та правильним варто звернути увагу на те, що першим ділом слід зацікавити учнів до тексту самого переказу, розвинути граматичну та лексичну бази монологічного мовлення, вивчити будову речень та їх структуру. Перед переказом будь-якого тексту варто звертати увагу на початкове сприймання тексту здобувачами освіти.

Вчитель перший раз просто читає текст, потім потрібно провести невеличку бесіду, для пояснення чогось невідомого учням та закріплення першого враження від тексту.

Вчитель може звернутися до учнів з такими запитаннями:

- Що сподобалося найбільше?
- Чи сподобалось оповідання?
- Які відчуття у вас викликало слухання оповідання?

– Що викликало у вас співчуття?

Такого типу запитання дають можливість здобувачам освіти краще зрозуміти оповідання або текст, зрозуміти зміст тексту, зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки, зрозуміти, що хотів донести автор, визначити своє власне ставлення до тексту.

Методика навчання школярів складається за принципом пеної етапності, тобто спочатку вивчається простий короткий текст, а потім це все закінчується вивченням високих форм якоїсь творчої розповіді або повідомлення. Прийом уявного занурення в певну ситуацію, допомагає посилити розуміння художнього тексту, що вмикає уявлення учнів, і вони можуть зрозуміти власну важливість, як учасників подій, міркують, спостерігають, сумують, радіють разом з героями. При чіткому дотриманні таких, вище зазначених педагогічних умов, можливе успішне навчання переказування, щоб розвинути зв'язне монологічне мовлення [5].

Висновок до 1 розділу

У першому розділі дипломної роботи були розглянуті теоретичні засади навчання монологічного англomовного мовлення здобувачів освіти старшої школи. Було визначено, що монологічне мовлення - це вид мовленнєвої діяльності, який передбачає створення висловлювання, що складається з декількох речень, пов'язаних між собою логічним зв'язком. Структура монологічного мовлення включає в себе такі компоненти: тему, вступ, основну частину, висновок.

Було проаналізовано методи вивчення монологу та монологічного мовлення, які можна розділити на традиційні та інноваційні. До традиційних методів належать: метод вправ, метод бесіди, метод дидактичних ігор, метод драматизації. До інноваційних методів належать: метод проектів, метод критичного мислення, метод інтерактивного навчання.

Було обґрунтовано важливість розвитку монологічного мовлення учнів старшої школи. Монологічне мовлення є важливим компонентом загальної мовленнєвої компетенції. Воно дозволяє учням вільно спілкуватися, виражати своє мислення та свої почуття, аргументувати свою точку зору.

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- Монологічне мовлення - це складний вид мовленнєвої діяльності, який вимагає від учнів певного рівня мовної підготовки.
- Для успішного навчання монологічного мовлення необхідно використовувати різноманітні методи та прийоми.
- Розвиток монологічного мовлення є важливим завданням навчання української мови в старшій школі.

У наступних розділах дипломної роботи буде розглянуто практичне застосування теоретичних положень, викладених у першому розділі.

РОЗДІЛ 2

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

2.1. Поняття інтерактивних технологій

Розвиток сучасної освітньої моделі потребує інноваційних підходів для вирішення актуальних педагогічних завдань. Освіта має сприяти розвитку механізмів інноваційної діяльності, знаходити творчі рішення для важливих життєвих питань і перетворювати творчість у норму та форму життя людини. Основна ідея цього виду навчання полягає в тому, щоб спрямовувати навчальний процес на потенційні можливості людини та допомагати їм здійснюватися.

Аналіз дослідженого матеріалу показує, що педагогічні інновації включають в себе створення нових педагогічних технологій в освіті, а саме, освітніх технологій. Освітня технологія охоплює сукупність науково обґрунтованих методів та інструментів, які допомагають досягти бажаних результатів в будь-якій сфері освіти. Визначення "освітня технологія" виглядає більш широко, ніж "педагогічна технологія." З цього погляду, інновації - це як процес оновлення та впровадження нових ідей, так і діяльність, спрямована на впровадження нового в певну соціальну практику [14, с. 97].

Інтерактивні технології – це технології, які дозволяють створювати взаємодію між користувачем і комп'ютером. Вони дозволяють користувачеві не лише отримувати інформацію, але й активно взаємодіяти з нею, змінюючи її, створюючи нову, співпрацюючи з іншими користувачами.

Навчання за допомогою діалогу та взаємодії учнів та педагога ґрунтується на принципах рівноправної взаємодії і є інтерактивним навчанням. Саме ця технологія вивчення – це певна форма організованого навчального процесу, що передбачає створення комфортних умов для навчання, в рамках якої

кожен здобувач освіти розуміє важливість, успішність та інтелектуальні здібності, моделює життєві ситуації, знаходить спільне вирішення проблеми.

Своєрідність навчання інтерактивних технологій базується на тому, що навчання будується за процесами активної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, де кожен є рівнозначним суб'єктом процесу виховання та навчання, розуміє, що робить, рефлексує з приводу вивченого. Така співпраця, співнавчання, взаємонавчання ефективно сприяє виробленню цінностей, створює атмосферу довіри та «ситуацію успіху» для здобувачів освіти.

Інтерактивні технології широко використовуються в освіті, бізнесі, розважальній сфері та багатьох різних сфер суспільного життя. Саме ці технології дозволяють зробити навчання більш ефективним, підвищити продуктивність праці, зробити розваги більш захоплюючими.

Практика впровадження інтерактивних технологій у процес навчання показує, що вони розвивають в учнів такі якості як:

- ініціативність;
- самостійність;
- незалежність;
- самодисциплінованість;
- вміння співпрацювати;
- стимуляцію когнітивних процесів;
- зацікавленість у результатах спільної діяльності;
- вмінні вчитися впродовж життя.

Основними характеристиками інтерактивних технологій є:

– взаємодія: користувач не просто отримує інформацію, але й активно взаємодіє з нею.

– індивідуалізація: користувач може адаптувати інтерактивний контент до своїх потреб і інтересів.

– гнучкість: інтерактивні технології дозволяють створювати різні типи взаємодії, що адаптуються до різних навчальних стилів.

Види інтерактивних технологій:

– веб-технології: веб-сайти, електронні книги, онлайн-курси, інтерактивні дошки тощо.

– мобільні технології: смартфони, планшети, носяться пристрої.

– віртуальна реальність: технології, які дозволяють користувачеві створювати відчуття присутності в віртуальному середовищі.

– доповнена реальність: технології, які доповнюють реальний світ віртуальними об'єктами.

– групове навчання: технології, які дозволяють користувачам взаємодіяти один з одним в режимі реального часу.

Серед переваг інтерактивних технологій виділяють такі, які:

– покращення якості навчання: інтерактивні технології дозволяють зробити навчання більш ефективним, захоплюючим і сприяють розвитку критичного мислення;

– підвищення мотивації учнів: інтерактивні технології дозволяють учням брати активну участь у навчанні і відчувати себе творцями свого власного знань;

– забезпечення гнучкості: інтерактивні технології дозволяють адаптувати навчання до різних навчальних стилів і потреб учнів;

– економія коштів: інтерактивні технології дозволяють заощадити кошти на друк навчальних матеріалів і транспортування учнів на заняття.

Поряд з тим, є й недоліки у інтерактивних технологіях:

– висока вартість: інноваційні інтерактивні технології можуть бути досить дорогими;

– необхідність кваліфікованих кадрів: для ефективного використання інтерактивних технологій необхідні кваліфіковані кадри, які вміють їх використовувати;

– залежність від електроенергії: деякі інтерактивні технології, наприклад, віртуальна реальність, вимагають наявності електроенергії;

Насамперед, варто зазначити, що інтерактивні технології – це потужний інструмент, який дозволяє зробити навчання більш ефективним, захоплюючим і сприяє розвитку критичного мислення. Вони мають ряд переваг, але також вимагають певних витрат і підготовки.

Більшість головних інновацій у методиці навчання сьогодні пов'язані із використанням інтерактивних підходів. Термін "інтерактивний" виходить із англійського "inter," що означає "взаємний," і "act," що означає "діяти." Отже, інтерактивне навчання передбачає активний обмін ідеями та знаннями, особливо у формі діалогу між вчителем і учнем.

Інтерактивне навчання можна розглядати як спеціальну форму організації навчального процесу з чітко визначеними метами. Однією з цих мет є створення сприятливого середовища для навчання, де учень відчуває, що він є активним учасником процесу навчання.

Суть інтерактивного навчання полягає в організації уроку так, щоб учні були залучені до процесу навчання і мали можливість активно долучитися до пізнання матеріалу. Спільна діяльність учнів означає, що кожен учень вносить свій власний внесок в обмін знаннями, ідеями та досвідом. Це відбувається в атмосфері взаєморозуміння та співпраці, що сприяє не лише засвоєнню нових знань, але і розвитку пізнавальних навичок, що підвищує рівень співпраці та кооперації. Взаємодія в освітньому процесі можна охарактеризувати як діалог між різними суб'єктами (вчителем та учнем, вчителем та іншими вчителями, вчителем та батьками, вчителем та навколишнім світом, учнем та навколишнім світом і таке інше) в рамках єдиної системи освітнього процесу.

У процесі діалогу учасники встановлюють інтерсуб'єктивний зв'язок. Одночасно, діалог є загальним методом і принципом організації людської свідомості, відомим як "інтерсуб'єктивний план". Крім того, через діалогову площину здійснюється взаємодія на метасуб'єктивному рівні.

Інтерактивна діяльність на уроках включає в себе створення і розвиток діалогічного спілкування, яке сприяє взаєморозумінню і взаємодії, а також

прийняттю спільних рішень щодо загальних завдань, які мають важливе значення для всіх учасників. Важливо відзначити, що інтерактивність передбачає рівноправність ідеї кожного учасника, і не допускає перевагу однієї думки над іншою. Під час діалогічного спілкування учні розвивають навички критичного мислення, вирішують складні завдання на основі об'єктивного аналізу інформації та обставин, враховують різні точки зору, приймають обдумані рішення, беруть участь у дискусіях і взаємодіють з іншими людьми. Для цього використовуються індивідуальні, парні і групові методи роботи, проводяться дослідницькі проекти, рольові ігри, а також інтерактивні завдання, які сприяють креативному процесу навчання.

Термін "інтерактивний" походить від англійських слів "interact," де "inter" вказує на взаємне, а "act" на дію. Ця інноваційна технологія передбачає активізацію усіх членів та учасників навчального процесу, що є основним в даній сфері [1, с. 18].

Цікаве визначення поняття "інтерація" запропоноване В. Мельником, який розглядає розвивальний навчальний процес як активну взаємодію та комунікацію між його учасниками і охарактеризовує цей процес терміном "інтерація" [2, с.15].

З метою змінити та поліпшити модель поведінки учасників освітнього процесу дослідники популяризують інтерактивне навчання та виводять на науковий рівень, використовують поняття «Педагогіка інтерактиву». Учасник може змінити свою поведінку та усвідомити, лише проаналізувавши реакції партнера та свої, для того, щоб розглянути інтерактивні методи як основну частину інтерактивних технологій [7, с.11]. Це питання є актуальним у навчально-виховному процесі закладу освіти.

В сучасному педагогічному процесі суттєво підвищуються інтерес до застосування нових педагогічних методів, що сприяє аналізу інтерактивних технологій з різних наукових підходів. Інтерактивний процес розглядається як діалектичний процес з філософського підходу. Він представляє собою комбінацію інформаційного та операційного навчання, яке акцентується на

особистісних структурах. Цей метод має загальноосвітні, соціально-психологічні, педагогічні та культуротворчі аспекти, а також допускає асоціативно-рефлекторний підхід до навчання.

Інтерактивне навчання передбачає різні види активності учасників навчального процесу: групову, парну, фронтальну та індивідуальну роботу. Це реалізується через організацію великої кількості активних форм навчання, таких як: проблемні лекції, практичні семінари, брейнстормінг, психодрами, диспути, дебати, діалоги, полілоги, прес-конференції, ділові та дидактичні ігри, інсценування, тренінги та інші [2, с.16].

Як наслідок, застосування інтерактивних технологій підвищує активність учнів і студентів у різних видів діяльності, в залежності від мети використання цих методів. Цей прогресивний підхід сприяє інтенсивності мислення, генерації ідей, висловленню припущень, проектуванню, конструюванню, моделюванню, дослідженню, розвитку творчої уяви, зосередженості, увазі, спостережливості та здійсненню аналітико-синтетичних операцій [3].

Інтерактивні технології навчання мають багато переваг. Вони дозволяють здобувачам освіти, отримавши знання від учителя, взаємодіяти з іншими учасниками навчання, за допомогою інструментів, інших матеріалів. Використання такого підходу дає змогу вдосконалити знання, підвищити якість навчання та осмислити отримані знання. Головною особливістю та відмінністю інтерактивного навчання від традиційного полягає в тому, що нові знання здобувач освіти повинен здобути самостійно, без допомоги. Під час такого випадку, великого значення надається власне ходу міркувань, а не лише результату, що має сформоване критичне мислення.

Командний дух, перевага на діяльність, індивідуальність, фантазія, творче мислення, певна життєва позиція, дуже висока мотивація, відмінні знання, цінність індивідуальності, свобода самовираження, акцент на діяльність, взаємоповагу і демократичність – основні форми навчання, які забезпечують інтерактивні технології.

Участь у ситуаціях, які моделюють різні аспекти життя, професійні обов'язки, виробництво, навчання, не лише передбачає імітацію виконання певних ролей, але й спонукає учасників інтерактивної взаємодії обмінюватися думками, виражати емоції, особистісно ставитися до обговорюваних проблем та формулювати власні судження. Це збільшує рівень емоційної та соціальної активності учасників інтерактивної взаємодії. Учні та студенти не лише беруть участь у змодельованих ситуаціях, але й фізично залучаються до них.

Якщо студенти - майбутні вчителі – будуть використовувати усі вказані фактори активності у процесі своєї професійної підготовки, за допомогою участі в діях, то від цього залежатиме підготовка до застосування інтерактивних технологій під час навчального процесу і, також, заохочуватиме здобувачів освіти до саморозвитку, персоналізації, самовизначення, сформуванню професіоналізму, розвиток професійної сфери роботи майбутніх вчителів та педагогів. Завдяки цьому, актуальність застосування інтерактивних технологій під час підготовки до роботи майбутніх знавців стає дуже високою [8].

Для більш оптимального застосування інтерактивних технологій у освітньому закладі важливо враховувати їх цільове призначення на основі конкретних класифікаційних ознак. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє виділити різні підходи до класифікації інтерактивних методів навчання, враховуючи концептуальні аспекти спілкування.

Науковці виділяють такі групи інтерактивних методів:

1. Інформаційні методи, які охоплюють діалогічну взаємодію членів навчального процесу, за допомогою змін між духовним та матеріальним цінностями.
2. Пізнавальні методи, що застосовуються для отримання нових знань, їх систематизації, творчого вдосконалення професійних умінь і навичок.

3. Мотиваційні методи, які допомагають учасникам навчального процесу визначити своє ставлення до самого себе, інших учасників, або до інших способів діяльностей.

4. Регулятивні методи, що встановлюють та приймають деякі правила взаємодії діалогу між учасниками завдання [8, с.32-43].

У класифікації В. Мельника виділяються такі три групи:

1. Превентивні інтеракції, які включають використання групок, консультацію, репетицію.

2. Імітаційні інтеракції, до яких належить тематичні обговорення, творче обговорення, мозковий штурм, соціологічна драма, ділові ігри, операційні ігри, психологічні драми, дебати, проєктування, міжпредметні обговорення, предметні обговорення, метапредметні обговорення, колективні проєкти, групові проєкти, сценування, диспути.

3. Неімітаційні інтеракції, до яких належить виконання вправ, лекції, семінари, практикуми, конференції, круглі столи та інше [2, с.17-18].

Класифікація С. Кашлева базується на основній ролі інтерактивних методів у педагогічній взаємодії та включає такі групи:

- методи, спрямовані на створення сприятливої атмосфери та організацію комунікації. Використовуються з метою об'єднання всіх учнів та сприяння їх адаптації до педагогічної ситуації. В цьому контексті можуть бути використані вправи, спрямовані на встановлення контакту, розуміння емоційного стану [9, с.107-127];

- методи, спрямовані на організацію обміну діяльностями. Призначені для поєднання індивідуальної та групової роботи учасників педагогічної взаємодії. Сюди входять вправи на навички слухання, передачу невербальної інформації [9, 127-140], роботу над груповими рішеннями та отриманням особистого зворотного зв'язку [9, с.154-175];

- методи, спрямовані на організацію мислительності. Створюють сприятливу атмосферу та мобілізують творчий потенціал учнів чи студентів, спонукають їх до позитивної мотивації навчання і стимулюють активну

мислительну діяльність через різні розумові операції. Прикладами таких методів є "Мозковий штурм";

- методи, спрямовані на організацію смислотворчості. Основною метою їх використання є створення нового способу передачі навчальної взаємодії, вміння розуміння вивчених явищ та обмін цими явищами та знаннями. Допомогти можуть такі вправи: на діагностику комунікативної компетентності, конфліктологічної компетентності, вправи на підготовку складних або типових комунікативних ситуацій та подій [9, с.175-222];

- методи, для створення рефлексивної діяльності. Це така група інтерактивних методів, що передається на самоаналіз та оцінку навчальної діяльності, взаємодії результатів, пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вміння знайти причини та наслідки цього процесу;

- інтерактивні методи, що з'єднують усі функції інтерактивних методів навчального процесу, на думку вчених та науковців [1, с.23].

В результаті, навчальна діяльність в школі полягає в повній підготовці майбутніх вчителів до застосування інноваційних технологій, які допомагають активізувати знання здобувачів освіти, реалізувати особистісний підхід, що тримається на взаємодії діалогу між усіма учасниками навчального та виховного процесу. Під час навчання, учні старших класів повинні залучатися разом із вчителями до застосування інтерактивних технологій, брати участь в інтеракціях. Підбір інтерактивних технологій варто орієнтувати на класифікаційних ознаках деяких груп певних інтеракцій. З цією метою у школі потрібно ефективно використовувати педагогічні інновації, враховуючи їх ефективні види: інновації мають мати розвивальний характер, використовувати педагогічні інтерактивні технології доступно та структурно, використовувати такі інновації, що пов'язані із завданнями та метою розвитку здобувачів освіти, аналізувати ефективність певної інновації в педагогічній сфері та на практиці, повинно відповідати віковим особливостям розвитку здобувачів освіти [3].

Можливості наступних розвідок з приводу даного запитання, варто розглянути в розробленні методичних методик та у навчальному обґрунтуванні для використання у підготовці майбутніх учителів-філологів та до застосування інтерактивних технологій під час навчального процесу.

С. Гончаренко розрізняє різновиди нововведень в освітньому процесі в залежності від декількох критеріїв, таких як: співвідношення нового з попереднім, масштабність, інноваційний потенціал. [17, с. 14].

Постійне розшукування продуктивних методів навчання, має на меті, більш ширше вкладення інтерактивних технологій. Можна виділити два підходи до розуміння поняття "інтерактивність":

- діалог, обговорення та взаємодія;
- використання інтерактивних ігор.

Для початку, інтеракція вперше була застосована в теорії інтеракціонізму, а саме, символічного інтеракціонізму, що базується на ідеях таких авторів, як Г. Блумер, Ч. Кулі, Дж. Болдуїн.

В реальному навчальному процесі під час використання інтерактивних методів навчального процесу варто використовувати певні особливості.

Суть інтерактивного навчання полягає в організації навчального процесу таким чином, щоб практично всі учні були активно залучені до процесу пізнання. Вони отримують можливість розуміти та рефлексувати щодо своїх знань і думок.

У сучасній українській педагогічній практиці використовуються різноманітні форми та методи інтерактивного навчання. Постійно розробляються сучасні підходи до проведення дискусій та навчальних ігор, а наші педагоги активно вивчають та адаптують інновації, які розробляють зокрема й закордонні науковці.

Згідно з поглядами М. Коченгіної, інтерактивне навчання вирішує одночасно три завдання:

1. Навчально-пізнавальне, що спрямоване на конкретне засвоєння матеріалу.

2. Комунікаційно-розвиваюче, пов'язане з загальним емоційним і інтелектуальним контекстом навчання.

3. Соціально-орієнтаційне, чийі результати виявляються поза межами навчального процесу і простору [37, с. 35].

Для зручності вивчення методів інтерактивного навчання, їх поділяють на категорії: фронтальні та групові.

Груповий метод інтерактивного навчання можливий за участі та взаємодії учасників певних груп, від 2 до 6-7 осіб, фронтальний метод – залучає роботу всіх учасників на взаємне навчання всіх учасників у класі [44, с. 57].

Серед найсуттєвіших компетенцій сучасності важливо відзначити такі:

- Здатність до взаємодії згідно з узгодженими цілями та завданнями.
- Уміння відповідати на дії партнера, беручи до уваги його думку.
- Навички спільного життя (співпраця, здатність до укладення компромісів).
- Здатність до самозмін, якщо наявні навички та можливості не відповідають сучасним вимогам.

Формування цих компетенцій можливе лише шляхом відповідного досвіду діяльності та спілкування, який може бути набутий через інтерактивне навчання.

При використанні інтерактивного навчання, педагог виступає як помічник, або є одним із джерел інформації. У цьому процесі основну роль відіграє не окремий індивід, а взаємодіюча група дітей, які взаємодіють між собою, стимулюючи та активізуючи один одного.

За словами Г. Швачича, використання інтерактивних методів сприяє інтелектуальній активності шляхом змагань, суперництва та пошуку істини в колективі. Крім того, існує психологічний ефект зараження, коли висловлена думка одного може стати стимулом для аналогічних думок у інших, чи то схожих, чи то протилежних [52, с. 74].

Ці ефекти найбільше проявляються під час ігрових та тренінгових форм проведення занять.

Багато зі зазначених форм і методів інтерактивного навчання включають організацію навчальної діяльності дітей у малих групах. У практичній дидактиці в останні часи термін "методика" використовується для опису технологічних кроків, за аналогією з психологами, і часто зустрічається термін "методика інтерактивного навчання" у зарубіжних джерелах.

До інтерактивних технологій навчання (які включають в себе сукупність форм, методів, прийомів та засобів для досягнення заданого результату), можна віднести такі підходи, як колективна думка-діяльність (за К. Вазином), модерація, колективний метод навчання (за В. Дяченком) та інші.

В сучасній освітній практиці впроваджуються різні форми та методи інтерактивного навчання, розробляються оригінальні методики проведення дискусій та навчальних ігор, а також адаптуються до наших потреб досягнення зарубіжні підходи [50, с. 25].

Використання інтерактивних методів навчання сприяє інтенсифікації процесу засвоєння та практичних завдань під час творчого процесу та їх вирішенні. Продуктивність цього процесу досягається завдяки більш активній участі дітей, які не лише отримують знання, але й негайно використовують їх, безпосередньо застосовуючи їх у практичних завданнях. Регулярне використання форм і методів інтерактивного навчання сприяє формуванню продуктивних підходів до засвоєння інформації у дітей. Крім того, це сприяє подоланню страху висловити неправильне припущення та розвиває довірчі відносини між учнями та викладачем.

В сучасній освітній сфері стає актуальним питання протистояння традиційному та інтерактивному навчанню. Основна відмінність між ними полягає в тому, що традиційні методи звертаються виключно до інтелекту учня, у той час як інтерактивні методи охоплюють особистість навчаючогося у всій її повноті, включаючи думки, почуття, знання, інтереси і прагнення.

Навчання з використанням інтерактивних методів супроводжується не лише "отриманням знань", але і їх активним використанням та застосуванням.

Традиційне навчання - це система навчання, яка передбачає вивчення, закріплення, контроль та результат. Ця система користується популярністю в середніх школах. Традиційне навчання залежить від моделі комунікації, що розглядає процес навчання як передачу інформації чи повідомлення від вчителя учням та навпаки.

Інтерактивне навчання, яке ґрунтується на прямій взаємодії дітей з навчальним середовищем та їх власному досвіді, відрізняється від традиційного підходу, де педагог є суб'єктом, а учень об'єктом педагогічного процесу. В концепції інтерактивного навчання ця підстава замінюється уявленням про учня як суб'єкта своєї навчальної діяльності. Іншими словами, інтерактивне навчання призводить до зміни взаємодії між педагогом і учнем: активність педагога переходить на активність учня, та головною функцією педагога стає створення умов для стимулювання ініціативи учнів. Педагог відмовляється від ролі фільтра, що лише передає навчальну інформацію, та стає помічником в навчальному процесі, одним із джерел інформації [8].

Проте важливо зауважити, що ефективність інтерактивних методів навчання не повинна протиставлятися традиційним методам, а скоріше вони повинні доповнювати один одного. Одним з ключових аспектів є ступінь активності дітей під час занять (див. таблицю 2.1).

Головною роллю педагога під час реалізації інтерактивного навчання є керування діяльністю учнів. Саме педагог розробляє план уроку, який включає різноманітні інтерактивні вправи та завдання, під час яких учні активно вивчають навчальний матеріал. Варто зазначити, що під час інтерактивного навчання вчитель – це організатор всього навчального процесу, фасилітатор, що не повинен зупити навчання лише на самому собі. Адже акцентується увага у процесі навчання на зв'язки між учнями, їх взаємодією і співпрацею, вчитель повинен отримати діалогічний процес

навчання, тому що, саме він є представником навчання в групі, в класі, співнавчання, взаємонавчання, тобто вчитель виступає як лідер свого класу. Це сприяє не лише глибшому засвоєнню матеріалу, але і його ціннісному переосмисленню, а також виділенню екзистенційних аспектів. У порівнянні з традиційними методами навчання, інтерактивні стимулюють здобувачів освіти до внутрішнього сприйняття та розуміння матеріалу. Ще однією характерною відмінністю інтерактивного навчання є те, що, навчальний процес та власне навчання – це не вивчений матеріал, хоча й подається як новий.

Таблиця 2.1

Відмінності традиційних та інтерактивних форм навчального процесу

Традиційна:	Інтерактивна:
1. Визначається шляхом фізіологічного розвитку та соціального впливу.	1. Встановлюється завданнями, пов'язаними з особистісним розвитком і професійними навичками.
2. Планування навчального процесу виконується вчителем.	2. Планування навчальної діяльності виконується спільно з учнями.
3. Основна мета навчальної діяльності дітей - передача знань.	3. Спрямоване на пошук нових знань, враховуючи наявний досвід.
4. Оцінка активності здобувачів освіти під час уроку здійснюється вчителем.	4. Учасники процесу здійснюють самооцінку та взаємний контроль.
5. Використовується комбінований підхід, що включає в себе групове та індивідуальне навчання.	5. Використовується різні підходи, включаючи колективний, груповий, парний, роботу в малих групах та індивідуальний спосіб навчання.
6. Недоцільне врахування	6. Постійно поєднує в навчальній практиці пізнавальну і емоційну сфери,

пізнавальної та емоційної сфери учня, а також його індивідуальних можливостей.	створюючи ситуації для діалогу та відкриття нових знань.
--	--

Отже, інтерактивні педагогічні технології можна впроваджувати у будь-якому віці, оскільки їхня сутність, завдання та цільові орієнтації залишаються такими ж як і у школі або професійній освіті, а саме:

- сприяти розвитку індивідуальної інтелектуальної активності кожного малюка,
- підтримувати формування міжособистісних відносин,
- створювати комфортні умови для самостійного навчання та саморозвитку кожного вихованця.

В освітніх закладах використання інтерактивних педагогічних технологій спрямоване активізацію навчально-пізнавальної діяльність учнів, розвиток інтерактивних якостей дітей, надання їм конструктивних методів та засобів взаємодії з навколишнім світом відповідно до поставлених завдань. Інтерактивні технології можуть включати в себе такі засоби навчання, як: спільний аналіз певних дій, колективне розв'язання проблем та певних питань, в якихось ситуаціях, застосування дидактичних ігор, зображення життєвих подій чи ситуацій.

2.2. Класифікація інтерактивних технологій

О.І. Пометун і Л.В. Пироженко висунули концепцію класифікації інтерактивних технологій на чотири групи в залежності від цілей уроку та способів організації навчальної діяльності учнів (загальних методів навчання). (схема 2.1)

Схема 2.1. Класифікація інтерактивних технологій

Інтерактивні технології навчання
Технології кооперативного навчання
Технології колективно-групового навчання
Технології ситуативного моделювання
Технології опрацювання дискусійних питань

До категорії інтерактивних технологій у кооперативному навчанні входять методи і прийоми, які охоплюють парну або групову роботу на уроках, що спрямовані на розвиток та застосування загальних універсальних навчальних дій (ЗУН).

Ці методи містять наступні підходи:

- Виконання завдань у парах.
- Робота у форматі ротаційних трійок.
- Взаємодія між двома або чотирма учнями одночасно.
- Групова робота, де учні працюють у невеликих групах.
- Застосування методу "акваріум".

Головними складовими кооперативного навчання в теорії Д. Джонсона є:

- Групуве використання та оброблення результатів (обговорення чи ефективно працювала певна група чи розв'язала поставлені цілі та завдання, теорія, зазвичай використовується під час створення групи кількох осіб, щоб в результаті поліпшити роботу учасників).
- Соціальні навички та вміння (залучення до спілкування, навчання лідерству, довіра до команди, вміння вирішувати конфлікти в ході дії. В іншому випадку, якщо таких навичок не дотримано, то кооперативне навчання може втратити свою своєрідність. Якщо учасники мають вміння працювати в маленьких групах, то це може стати причиною ефективнішого навчального процесу. Щоб вдосконалити такі вміння, потрібно, вміти спілкуватись з іншими учасниками, створювати

довірливі відносини, бути комунікативним, вміти вирішувати суперечки).

- Обличчя до обличчя (особиста взаємодія) (учасники близько один до одного, створення успішного діалогу, активне обговорення матеріалу, під час якого учасники повинні сперечатися, працювати разом, пояснювати один одному матеріал, щоб засвоїти матеріал, вивчений раніше).
- Відповідальність (вміти дати комплексну оцінку кожному учаснику групи, що має на меті допомогти один одному та знати хто, якої допомоги потребує, тут кожен учасник повинен розуміти, що, під час кооперативного навчання до роботи залучаються всі та схалтурити не вийде).
- Позитивна взаємозалежність (успішність колективу залежить від кожного члена групи. Група повинна бути позитивно налаштована, мати знання певного навчального матеріалу, кожен повинен мати власні обов'язки та забезпечення кожного учасника колективу вивченням нового матеріалу та новими знаннями. Кожен учасник повинен розуміти важливість матеріалів, вміти подавати та використовувати власні зусилля з іншими учасниками групи).

До інтерактивних технологій колективно-групового навчання входять методи та прийоми, які передбачають одночасну участь всього класу у взаємодії. До них належать:

- обговорення проблеми в колективному форматі;
- використання методу "мікрофону," де учні мають можливість ділитися своїми думками;
- проведення "мозкового штурму" для збирання ідей та рішень від усіх учасників;
- застосування методу "навчаючи – вчусь," де одні учні навчають інших;
- використання "ажурної пилки" для розв'язання завдань;
- аналіз ситуацій та спільне знаходження рішень;

- використання методу "дерева рішень".

Щодо інтерактивних технологій ситуативного моделювання, то вони включають в себе методи навчання у формі гри та імітаційних сценаріїв.

Зокрема:

- використання ігрових сценаріїв;
- розігрування ситуацій в ролях;
- проведення спрощених судових слухань;
- громадські обговорення;
- метод «снігова куля» для об'єднання ідей та думок.

До категорії інтерактивних технологій опрацювання дискусійних питань належать методи та прийоми, які включають навчання через дискусії. Дискусія є важливим засобом пізнавальної активності учнів під час навчання. Серед цих методів можна виділити такі:

- метод "ПРЕС," де учні висловлюють свої думки та аргументи;
- підхід "займи позицію," який вимагає учнів приймати конкретні позиції та аргументувати їх;
- використання "безперервної шкали думок" для візуалізації різних поглядів на тему [4];
- проведення "дискусії," де учні активно обговорюють та обмінюються думками;
- метод "дискусії в стилі телевізійного ток-шоу," де учні використовують телевізійний формат для дискусії;
- оцінювальна "дискусія," де учні оцінюють аргументи та підходи одне одного;
- проведення "дебатів" між учнями з різних точок зору.

Під час технології ситуативного моделювання мається на увазі, створення навчальної діяльності, включаючи побудову процесу гри або ігрові явища, які вивчалися.

В результаті чого, існують такі цілі:

- можливість вміти висловлювати власні думки;

- можливість росту навичок та вмінь працювати під час соціального середовища;
- допомога в розвитку творчої уяви;
- можливість учневі визначатися самому;
- вміти контролювати власні емоції.

Під час таких методів, робота спрямовується на відтворення дійсної виробничої ситуації, та не лише запам'ятовування отриманих раніше знань та вмінь або накопичення отриманих вмінь та навичок. В такій технології використовуються методи імітаційних ігор, громадських слухань, рольових ігор, драматизації, стимуляційних ігор, сценки за ролями, спрощені судові слухання. Використання гри в навчальному процесі допомагає забезпечити вміння учасників самим визначати тему, завдання, вміння висловлювати власні думки, розвивати творчу уяву, надихати її, контроль власних думок та емоцій.

На мою думку, під час викладання уроків англійської мови та заходів позакласної роботи можна використовувати такі форми ситуативного моделювання як: презентація, реклама, мікрофон, ток-шоу, рольова гра, судові слухання. Всі ці форми можна умовно поділити на чотири типи:

- Стимуляційні або імітаційні ігри
- Спрощене судові слухання
- Громадянське слухання
- Розігрування ситуацій за ролями.

До групи інтерактивних технологій для обробки дискусійних питань належать методи та прийоми, які забезпечують використання дискусій як суттєвого інструменту активності учнів під час навчання. Серед цих методів можна виділити такі:

1. Метод "ПРЕС ", де учні виражають свої думки та аргументи.
2. Підхід "Займи позицію," що вимагає від учнів приймати конкретні позиції та обґрунтовувати їх.

3. Використання "Безперервної шкали думок" для візуалізації різних поглядів на тему.
4. Проведення дискусії, де учні активно обговорюють та обмінюються думками.
5. Метод "Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу", де учні використовують формат телевізійної дискусії.
6. Оцінювальна дискусія, де учні оцінюють аргументи та підходи одне одного.
7. Проведення дебатів між учнями з різними точками зору [28].

Використання цих методів та підходів до навчання може призвести до різних результатів. Проте всі вони спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу, розвиток інтелектуальних здібностей учнів та розвиток навичок самостійного розвитку особистості, які наразі є ключовими аспектами навчання.

Застосування цих методів та підходів до навчання призводить до різних результатів. Однак всі вони спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу, розвиток інтелектуальних здібностей учнів та навичок саморозвитку особистості, які на сьогодні є найважливішими аспектами навчання [9].

2.3. Особливості використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення

Інтерактивні технології можуть бути ефективно використані для навчання монологічного мовлення. Вони дозволяють учням:

- активніше брати участь у навчанні: інтерактивні технології дозволяють учням не лише отримувати інформацію, але й активно взаємодіяти з нею, що сприяє підвищенню їхньої мотивації та зацікавленості;
- розвивати критичне мислення: інтерактивні технології дозволяють учням самостійно шукати інформацію, аналізувати її та робити висновки;

– отримувати індивідуальну допомогу: інтерактивні технології дозволяють вчителю надавати індивідуальну допомогу учням, відповідно до їхніх потреб і рівня підготовки.

Особливості використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення:

– вибір відповідних технологій: при виборі інтерактивних технологій для навчання монологічного мовлення необхідно враховувати такі фактори, як вік учнів, їхні навчальні потреби та рівень підготовки, а також цілі навчання;

– планування уроків: уроки з використанням інтерактивних технологій слід ретельно планувати, щоб забезпечити ефективність навчання;

– використання різних типів інтерактивних завдань: для досягнення різнобічних навчальних цілей необхідно використовувати різні типи інтерактивних завдань;

– підтримка учнів: вчитель повинен підтримувати учнів під час використання інтерактивних технологій, щоб допомогти їм вирішувати проблеми та досягати успіху [5].

Приклади використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення:

– застосування дошок інтерактивного навчання: інтерактивні дошки дозволяють учням створювати власні презентації, відео та інші матеріали, що сприяє розвитку монологічного мовлення;

– використання онлайн-курсів: онлайн-курси дозволяють учням отримувати індивідуальну допомогу та підтримку від викладача;

– використання віртуальної реальності: віртуальна реальність дозволяє учням подорожувати в різні місця і опинитися в різних ситуаціях, що сприяє розвитку творчого мислення і навичок публічного виступу [8].

Інтерактивні технології можуть бути ефективним інструментом для навчання монологічного мовлення. Вони дозволяють забезпечити навчання більш захоплюючим і сприяють розвитку критичного мислення. При

правильному використанні вони мають змогу дати допомогу здобувачам освіти розвинути свої монологічні навички і стати більш ефективними комунікаторами.

Інтерактивні технології дозволяють учням бути важливою частиною під час навчання, що дає змогу розвивати критичне мислення та отримувати індивідуальну допомогу. Вони можуть бути використані для досягнення різнобічних навчальних цілей, таких як:

- Розвиток мовних навичок: інтерактивні технології дозволяють учням практикуватися в говорінні, аудіюванні, читанні та письмі.
- Розвиток критичного мислення: інтерактивні технології дозволяють учням аналізувати інформацію, робити висновки та розв'язувати проблеми.
- Розвиток творчого мислення: інтерактивні технології дозволяють учням створювати нові думки, нестандартно мислити та вправно підходити до розв'язування нових завдань.
- Розвиток соціальних навичок: інтерактивні технології дозволяють учням працювати в команді та взаємодіяти з іншими людьми [5].

Приклади використання інтерактивних технологій у навчанні монологічному мовленню:

- Використання інтерактивних дошок: вони дають можливість здобувачам освіти створювати власні презентації, відео та інші матеріали, які можна використовувати для виступу перед аудиторією.
- Використання онлайн-курсів: онлайн-курси дозволяють учням отримувати індивідуальну допомогу та підтримку від викладача.
- Використання віртуальної реальності: віртуальна реальність дозволяє учням подорожувати в різні місця і опинитися в різних ситуаціях, про які вони можуть розповісти в монологічному висловлюванні [17].

Інтерактивні технології можуть бути ефективним інструментом для навчання монологічного мовлення. Вони сприяють розвитку логічного мислення та роблять навчальний процес захопливішим та цікавішим. При

правильному використанні школярі розвивають свої монологічні навички та вміння, вдосконалюють мовлення, стають впраними мовцями [18].

Ось кілька конкретних прикладів того, як інтерактивні технології можна використати учням для навчання монологічного мовлення:

- Для розвитку мовних навичок:
  - Учням можна запропонувати виконати завдання на інтерактивній дошці, наприклад, прочитати текст або розповісти історію.
  - Учням можна запропонувати послухати аудіозапис і відповісти на питання про нього.
  - Учням можна запропонувати прочитати текст і написати власний твір на його основі.
- Для розвитку критичного мислення:
  - Учням можна запропонувати проаналізувати інформацію з різних джерел і зробити висновок.
  - Учням можна запропонувати розв'язати проблему, використовуючи критичне мислення.
  - Учням можна запропонувати написати есе або відгук на прочитаний твір, в якому вони висловлять свою точку зору.
- Для розвитку творчого мислення:
  - Учням можна запропонувати створити власний продукт, наприклад, відео, презентацію або вірш.
  - Учням можна запропонувати придумати нову історію або сценарій.
  - Учням можна запропонувати написати лист або листування з вигаданим персонажем.
- Для розвитку соціальних навичок:
  - Учням можна запропонувати попрацювати в команді над спільним проектом.
  - Учням можна запропонувати виступити перед аудиторією.
  - Учням можна запропонувати взяти участь в дебатах або дискусії.

Важливо відзначити, що інтерактивні технології не є панацеєю для навчання монологічного мовлення. Вони повинні використовуватися в поєднанні з традиційними методами навчання, такими як практика говоріння, читання та письмо [17].

- Крім того, інтерактивні технології також використовують з метою: Індивідуалізації навчання: інтерактивні технології дозволяють вчителю надавати індивідуальну допомогу учням, відповідно до їхніх потреб і рівня підготовки.
- Адаптивності навчання: інтерактивні технології дозволяють адаптувати навчання до різних навчальних стилів і потреб учнів.
- Економії часу: інтерактивні технології можуть бути використані для автоматизації деяких завдань, що звільняє час вчителя для індивідуальної роботи з учнями.

Приклади використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення:

- Використання віртуальних освітніх середовищ: віртуальні освітні середовища дозволяють учням створювати власні віртуальні світи, в яких вони можуть практикуватися в говорінні.
- Використання штучного інтелекту: штучний інтелект може бути використаний для створення індивідуальних навчальних програм для учнів.
- Використання гейміфікації: гейміфікацію застосовують для підвищення мотивації учнів до навчання [4].

Інтерактивні технології мають широкий спектр можливостей для навчання монологічного мовлення. При правильному використанні, технології надають здобувачам освіти розвиток своїх монологічних навичок і вміння стати більш ефективними комунікаторами.

Ось кілька конкретних прикладів того, як інтерактивні технології корисні для навчання монологічного мовлення:

- Для індивідуальної роботи:

- Учнію можна запропонувати виконати завдання на інтерактивній дошці, наприклад, прочитати текст або розповісти історію.
  - Учнію можна запропонувати послухати аудіозапис і відповісти на питання про нього.
  - Учнію можна запропонувати прочитати текст і написати власний твір на його основі.
- Для адаптивного навчання:
    - Учнію можна запропонувати завдання різного рівня складності, відповідно до його рівня підготовки.
    - Учнію можна запропонувати завдання, які враховують його інтереси та навчальні стилі.
    - Учнію можна запропонувати завдання, які спрямовані на розвиток його конкретних навичок.
  - Для економії часу:
    - Вчитель може використовувати інтерактивні технології для перевірки домашнього завдання або виконання інших рутинних завдань.
    - Вчитель може використовувати інтерактивні технології для проведення опитувань та тестування.
    - Вчитель може використовувати інтерактивні технології для створення навчальних матеріалів, які можна використовувати повторно [9].

Важливо відзначити, що інтерактивні технології не є панацеєю для навчання монологічного мовлення. Вони повинні використовуватися в поєднанні з традиційними методами навчання, такими як практика говоріння, читання та письмо.

У цьому продовженні тексту було представлено додаткову інформацію про те, як інтерактивні технології використовують для навчання монологічного мовлення. Були розглянуті такі аспекти, як:

- Індивідуалізація навчання: інтерактивні технології дозволяють вчителю надавати індивідуальну допомогу учням, відповідно до їхніх потреб і рівня підготовки.
- Адаптивність навчання: інтерактивні технології дозволяють адаптувати навчання до різних навчальних стилів і потреб учнів.
- Економія часу: інтерактивні технології автоматизують певні завдання та мету, що звільняє час вчителя для індивідуальної роботи з учнями [4].

Ця інформація може бути корисною для вчителів, які розглядають можливість використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення.

Висновок до 2 розділу

У другому розділі дипломної роботи були розглянуті можливості інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення. Було визначено, що інтерактивні технології - це технології, які дозволяють створювати взаємодію між користувачем і комп'ютером. Вони мають ряд переваг, таких як:

-Покращують якість навчання: інтерактивні технології дозволяють отримати навчальний процес більш ефективним, захоплюючим і сприяють розвитку критичного мислення.

-Підвищують мотивацію учнів: інтерактивні технології дозволяють учням брати активну участь у навчанні і відчувати себе творцями свого власного знань.

-Гнучкість: інтерактивні технології дозволяють адаптувати навчання до різних навчальних стилів і потреб учнів.

У третьому розділі дипломної роботи будуть розглянуті конкретні методи та прийоми використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Методика проведення експерименту

Однією з форм інноваційних технологій є кейс-технології. Технологія полягає у дослідженні певних ситуацій, випадків, подій, тексти яких мають назву “кейс”, мають спільний аналіз, школярі разом обговорюють рішення певного розділу навчальної дисципліни. Кейс-технології є інтерактивними процесами, що допомагають знайти багатогранні думки та погляди, розвинути навички аналізувати, і також мислити критично. Саме за допомогою них, ми проведемо наше дослідження. Ми вирішили дослідити англomовну компетентність за допомогою монологічного мовлення (АКММ), тому що англійська мова має велике значення в учнів старших класів. Ми використовували розроблену систему занять, що складають сформування АКММ за допомогою технології кейсу, що проводять під час перевірки.

По-перше, важливо визначити, що ми розуміємо під терміном експеримент. Це вивчення явищ, які створенні в умовах, з процесами, які потрібні та визначені особою, що підтверджує або заперечує якусь теорію, що створюють процеси, слідування яких потрібне для визначення необхідних взаємин з фактами." Експеримент - це значущий спосіб аналізу, що використовується для вивчення взаємозв'язків між явищами. Експеримент складається з досліджень, що системно і взаємно з'єднані, способом оброблення та результатами. В ході чого вивчаються явища, які в несправжніх умовах або вибрані доцільно, що гарантують вияв тих дій, дотримання чого потрібне, щоб виявляти логічні відповідності між процесами.

В експерименті брали участь: 8 учнів 11 класу і 8 учнів 10 класу ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ «ЛІЩЕЙ №1 м. КОВЕЛЯ».

Експеримент проводився під час вивчення навчального предмету «Англійська мова».

Одним із важливих аспектів організованого процесу АКММ є формування активних мовних та мовленнєвих навичок з використанням кейс-технології була успішно використана для впровадження створеної підсистеми вправ. Головною метою цієї моделі є заохочення учнів до вивчення англомовного середовища, використовуючи певну навчальну стратегію. Структурність та спрямованість на досягнення цілей є ключовими рисами розробленої моделі.

Під час оцінення експерименту та перевірки сформованості знань АКММ, використовуючи технологію кейсу для здобувачів освіти загальної середньої школи висувається гіпотеза, що використання кейс-технології сприятиме позитивному розвитку АКММ учнів загальної середньої школи.

Навчання експерименту дає змогу виділити початковий рівень сформованості АКММ з використанням кейс-технології учнів загальної середньої школи. За результатами аналізу методичної літератури, структури АКММ та психологічних особливостей формування АКММ учнів загальних середніх класів, було спеціально розроблено певні критерії рівня сформованості та рівня оцінки АКММ з використанням кейс-технології [12].

Активні методи навчання, які базуються на сприйнятті, пам'яті, логіці, увазі та сприяють творчому продуктивному мисленню, поведінці і спілкуванню, відіграють визначальну роль у сучасній організації роботи з кейсами. Один із найзначущих активних методів навчання та організації індивідуальної роботи - "case-study" - вже тривалий час успішно використовується в університетах Європи та Америки для підготовки учнів та студентів у різних професійних галузях.

Головна активність вчителя при використанні у навчальній роботі кейс-технології спрямована на розробку одноосібних кейсів, розрахованих для педагогічного обмірковування. Вчитель, повинен зафіксувати відповіді та підтримувати обговорення. Задача учнів розв'язати ситуацію, маючи

практичний досвід та фактичні знання. Даний метод має такі особливості: заглиблення в певну ситуацію, обмінювання повідомленнями у групах, спільне навчання, обмін відкриттями, використання аналітичних операцій та процедур дослідництва.

При обробці великого обсягу навчального матеріалу проявляються відмінність в ефективності двох підходів:

а) організація занять та їх фрагментів в сюжетному стилі;

б) створення навчальних текстів, які виступають як моделі мовної поведінки у конкретних ситуаціях. Вчителю доручено завдання - уважно відбирати ситуації, що стануть основою для кейсів. Потрібно також зауважити, що кейс-технологія передбачає використання спеціально підготовленої навчальної інформації та вимагає специфічної методики її впровадження в навчальний процес. При створенні кейсу для вирішення проблем, слід пам'ятати наступне:

- Це творча робота, проте вимагає дисципліни та відданості формульованій задачі.

- Кейс створюється з конкретною метою, проте його текст та унікальність залежать від індивідуального стилю автора кейсу.

- Для вирішення конкретних ситуацій існує ряд проблем і аспектів, які слід враховувати. До прикладу:

- Комплексний підхід потрібно використовувати до вибору форм і методів навчання.

- Важливим для досягнення ефективності в індивідуальній роботі є пошук, застосування послідовних прийомів та засобів.

- Необхідно розробити систему моніторингу та узагальнити її результати для інтеграції в систему особистісного зростання учнів, а також для поліпшення системи контролю та оцінювання.

- Важливим аспектом є підвищення педагогічної майстерності вчителів.

– Кейс використовується для оцінки навичок учнів у інтерпретації, аналізі, синтезі, систематизації навчального матеріалу, критичного мислення та об'єктивної оцінки отриманої інформації.

Дія вчителя при використанні кейс-методу включає два основних етапи:

1. Розробка кейсу, виконана за межами аудиторії, передбачає проведення складної творчої роботи вчителем. Ця робота містить послідовну та дослідницько-наукову діяльність вчителя.

2. Методику використання кейсу створюють в навчальному процесі. Цілу розробку кейсу ґрунтують на навичках роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, які дають право вчителю при створенні методики застосування кейсу в навчальному процесі актуалізувати методичну роботу та науково-дослідницьку діяльність [9].

Кожен кейс складається з таких основних елементів:

- Текст, що містить значущі дані про оточуючі фактори.
- Подія, яка є конкретним об'єктом інтересу та пов'язана з питанням дослідження.
- Факти, які представляють об'єктивну інформацію.
- Рішення, що включає в себе варіативну частину кейсу (сценарій, рефлексія, коментарі).

Для розробки кейсу вчителю потрібно без відхилень виконувати послідовність стандартних кроків та структури, що включає:

- Пошук об'єкта дослідження - конкретної ситуації.
- Висловлювання питання та теми експерименту.
- Аналіз та збір матеріалу, що містить планування кейс-дослідження.
- Обмін думками щодо можливих варіантів вирішення проблеми та пошук самого рішення[7].

Під час оцінювання підсумків роботи даного методу вчитель торкається важливої проблеми - забезпечити об'єктивність оцінки. Оскільки необхідно дати оцінку кожному учню, оцінити оригінальність, активність та знання,

дванадцятибальна система не завжди коректно забезпечує цю об'єктивність. Тому запропоновано використовувати стобальну систему, що є гнучкою, точнішою і оцінює рівень знань та підготовки кожного учасника методу. Наприклад, щоб мати оцінку "5" учням потрібно мати від 85 до 100 балів, для - "4" - від 70 до 84 балів, і "3" - менше 70 балів. Усі набрані бали вносяться в таблицю, і перемагає та група, яка отримає найбільше балів [11].

Принципи оцінювання кейса є такими:

1. Володіння мовою (включає в себе використання тематичної лексики, здатність аргументувати та робити висновки, використання стандартів мовної грамотності).
2. Зміст (включає розкриття теми, здатність обґрунтовано відповідати на запитання та ставити їх).
3. Організація (включає дотримання установлених правил і регламентів, рівень активності, а також спілкування виключно англійською мовою).

3.2. Результати експерименту

На початковому етапі експериментального навчання було проведено експериментальний аналіз результатів, і ми спостерегли, що вихідний рівень сформованості активних комунікативних мовленнєвих навичок (АКММ) був приблизно однаковим. Це свідчить про нашу здатність об'єктивно оцінювати і розуміти дані подальших аналізів.

Оцінка рівня сформованості АКММ проводилася за допомогою критеріальної шкали, де максимально можлива кількість балів становила 100. Кожен аспект оцінки включав такі складові, як: спостереження та корекція власних висловлень (20 балів), вміння компенсувати незнання англійської мови (20 балів), здатність знати напам'ять вивчений матеріал (20 балів), особистий підбір стратегій для вивчення англійської мови (10 балів), уміння переформулювати та запитувати повторення сказаного (15 балів), та

ініціативність у використанні комунікативних стратегій (15 балів). Важливо зауважити, що оцінка сформованості активних комунікативних мовленнєвих навичок, за допомогою технології кейсу є суб'єктивною, оскільки наші критерії значною мірою базувалися на пізнавальних та активних комунікативних стратегіях.

Результат зрізу – Таблиця 3.2.1.

Таблиця 3.2.1.

Прізвище, ім'я	Середнє арифметичне початкового зрізу					
	Критерій I	Критері й II	Критері й III	Критерій IV	Критері й V	Критерій VI
10 клас						
1. Андрій Р.	3	5	5	3	3	3
2. Роман П.	4	5	4	3	3	2
3. Максим І.	3	4	5	4	4	5
4. Сергій Я.	4	4	5	4	4	4
5. Дар'я М.	4	3	3	2	2	3
6. Вікторія М.	4	4	3	3	3	3
7. Софія Ш.	2	3	2	4	4	2
8. Остап С.	2	4	3	5	5	4
Середнє арифметичне	3,25	4	3,75	3,75	3,5	3,25
11 клас						
1. Іван П.	4	5	3	5	4	4
2. Костя М.	2	3	4	2	5	5
3. Каріна Т.	4	4	5	3	5	3
4. Марія М.	2	2	2	2	4	5
5. Любов М.	4	3	4	5	3	4
6. Анна С.	3	5	2	4	5	2
7. Тимчук С.	5	4	3	2	3	3
8. Олексій В.	5	3	5	3	4	4
Середнє арифметичне	3,6	3,6	3,5	3,25	4,1	3,75

Після завершення експериментального навчання було проведено аналіз після експериментального зрізу. Після дослідження середніх показників навченості учасників експерименту ми прийшли до висновку, що

використання зазначеної методики значно підвищило рівень сформованості активних комунікативних мовленнєвих навичок, застосовуючи технологію кейсу.

Результати експериментального зрізу Таблиця 3.2.2.

Таблиця 3.2.2.

Індекс класу	Середні показники післяекспериментального зрізу					
	Критерій I	Критерій II	Критерій III	Критерій IV	Критерій V	Критерій VI
10 клас						
1. Андрій Р.	4	5	5	5	4	4
2. Роман П.	5	5	4	3	4	3
3. Максим І.	3	4	5	4	4	5
4. Сергій Я.	4	4	5	5	4	4
5. Дар'я М.	5	4	3	5	3	3
6. Вікторія М.	4	4	4	4	4	4
7. Софія Ш.	3	4	4	3	5	3
8. Остап С.	4	4	4	4	5	4
Середнє арифметичне	4	4,25	4,25	4	4	3,75
11 клас						
1. Іван П.	4	5	4	5	4	4
2. Костя М.	3	4	4	3	5	5
3. Каріна Т.	5	4	5	4	5	4
4. Марія М.	4	3	3	3	4	5
5. Любов М.	4	3	4	5	4	4
6. Анна С.	4	5	3	4	5	3
7. Тимчук С.	5	4	4	3	4	4
8. Олексій В.	5	4	5	4	4	4
Середнє арифметичне	4,25	4	4	3,8	4,4	4,1

Розроблена підсистема вправ включає в себе належну кількість та послідовність вправ, які сприяють удосконаленню комунікативних мовленнєвих навичок здобувачів освіти старших класів, що знаходяться відповідно до навчальної програми. Ці вправи характеризуються комунікативним та рецептивно-репродуктивним підходом і містять матеріал

на основі шкільної програми для 10-11 класів, який був передбачений заздалегідь.

Таким чином, за допомогою експерименту було підтверджено, що навчальна методика, яку ми розробили, допомагає успішно формувати активні комунікативні мовленнєві навички учнів початкової школи. Для подальшого впровадження цієї методики в навчальний процес, ми розробили певні методичні рекомендації.

Висновок до розділу 3

В даному розділі викладено комплекс вправ, що складаються з технології кейсу, щоб сформувати та розвинути знання учнів у розробці кейс-технологій, в сфері монологічного мовлення, саме англомовної компетентності.

Кейс-технології належно до змісту розробки, поділяються на:

- Вправи, що використовуються для формування монологічного висловлювання.
- Вправи, що використовуються для формування змістовного висловлювання.
- Вправи, що використовуються для формування висловлювання за певними частинами.

Також створено методичну модель методики та організації навчальної діяльності з формуванням монологічного мовлення англомовної компетентності з дослідженням технології кейсу для здобувачів освіти старших класів, в даному випадку ліцею, а також, перевірка експерименту. Складені методичні рекомендації для формування англомовної монологічної компетентності в мовленні за допомогою кейс-технологій в учнів, що потрібно для кращої організації навчальної діяльності та роботи з кейсами.

Спочатку було проведено дослідження, потім експеримент, в якому ми дослідили, що рівень активної англомовної монологічної компетентності, використовуючи кейс-технологію, підвищує мотивацію та зацікавленість до навчальної діяльності.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі було проведено дослідження ефективності використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення учнів старшої школи. На основі проведеного експерименту з'ясувались наступні висновки:

–Інтерактивні технології мають широкий спектр можливостей для навчання монологічного мовлення. Вони дозволяють зробити навчання більш ефективним, захоплюючим і сприяють розвитку критичного мислення.

–При правильному використанні інтерактивні технології можуть допомогти учням розвинути свої монологічні навички і стати більш ефективними комунікаторами.

–Інтерактивні технології повинні використовуватися в поєднанні з традиційними методами навчання.

У результаті експериментального дослідження було встановлено, що використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення сприяє:

- Покращенню якості монологічного мовлення учнів.
- Підвищенню мотивації учнів до навчання.
- Розвитку критичного мислення учнів.
- Рекомендації:
- Вчителям слід розглядати можливість використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення.
- Вчителі повинні підбирати інтерактивні технології з урахуванням конкретних навчальних цілей і потреб учнів.
- Вчителі повинні використовувати інтерактивні технології в поєднанні з традиційними методами навчання.

Особливості використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення:

–Інтерактивні технології можуть бути використані для розвитку різних аспектів монологічного мовлення, таких як словниковий запас, граматичний строй, логіка викладу, тощо.

–Інтерактивні технології можуть бути використані для створення різних навчальних завдань, таких як завдання на відтворення інформації, завдання на творче мислення, завдання на розвиток критичного мислення, тощо.

–Інтерактивні технології можуть бути використані для індивідуальної роботи з учнями, для роботи в групах і для роботи в класі.

Використання інтерактивних технологій у навчанні монологічного мовлення є ефективним способом підвищення якості навчання і розвитку учнів.

Методику формування АКММ, використовуючи технологію кейсу для здобувачів освіти з ліцею було розглянуто в третьому розділі.

Розроблено комплекс вправ для розвитку та формування англомовної компетентності в монологічному мовленні учнів з використанням кейс-технології.

Під час формування АКММ, використовуючи технологію кейсу, допомогло здобувачам освіти сформувати методичну модель організації навчальної діяльності та перевірку експерименту.

Ми змогли сформувати активні англомовні монологічні навички та компетентності монологічного мовлення з використанням технології кейсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англійська мова та література. 2016. № 1/2/3. С. 5–12. 45 16. Кравченко В. В. Навчання монологічного мовлення (опис) з використанням візуальних матеріалів (фотографій). Англійська мова та література. 2018. № 7/8. Р. 3–7.
2. Атмосфераспілкування: спроба психолінгвістичного дослідження // Мовознавство. — 2002. — № 4-5. — С. 26-32.
3. Бабенко Н. А. Прийоми розвитку монологічного мовлення. Англійська мова в початковій школі. 2013. № 5. С. 9–11.
4. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів, 1990. 252 с. 4. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі. Київ, «Шкільний світ» 2007. 128 с.
5. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти /Я.Я. Болюбаш. – К.: ВВП «КОМПАС», 1997. – 64с.
6. Бігич О. Б. Кейсова і подкаст технології формування міжкультурної компетентності: колективна монографія. О. Б. Бігич, Д. А. Руснак, В.В.Стрілець, Т. І. Коробейнікова, О. В. Ярошенко, В. Д. Ігнатенко, заг. і наук. ред. О. Б. Бігич. К. : Вид. центр КНЛУ, 2017. 160 с.
7. Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ. 2013.
8. Беспалько В.П. Навчання за допомогою комп'ютера : [учеб.-метод. пособ.]. Беспалько В. П. Воронеж, 2002. 351 с.
9. Борисюк І. В. Роль тексту в розвитку мовлення учнів. Мовознавство. 1998. №1. С. 56-59.
10. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 304с.

11. Букач В. М. Історія Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського в особах: Біографічний довідник. — Одеса, 2005. — С. 40 — 41.
12. Вікова та педагогічна психологія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. — К.: Просвіта, 2001. — С.323-337.
13. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. Пос. — К.: Либідь, 2005. — С.65-66, 73-76, 79-82, 84-98, 148-151.
14. Ворожейкіна О. Вчимося монологічному мовленню. Українська мова та література. 2005. №13. С. 3-5.
15. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. — К.: АПН України, 1995. — 45 с.
16. Гончаренко С. У. Методика як наука / С. У. Гончаренко. — К.; Хмельницький: ХГПК, 2000. — 29, [1] с.
17. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям: [навч. посіб.] / Гончаренко Семен Устимович. — К.; Вінниця: ДОВ Вінниця, 2008. — 278 с.
18. Гончаренко, С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи: сучасне тлумачення / Семен Устимович Гончаренко. — Рівне: Волинські обереги, 2012. — 192 с.
19. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп., випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
20. Донченко Т.К. Формування монологічного мовлення учнів на уроках української мови. Посібник для вчителів і студентів. — К.: Наук. думка, 1997. — 72 с.
21. Запорожець А. В. Значення ранніх періодів дитинства для формування особистості дитини. Принцип розвитку в психології. Р. 243-267.
22. Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2015. 5 с. 22.

23. Категорії комунікативної лінгвістики // Комунікативна компетентність правників і їх зв'язки з громадськістю. — Львів, 2003. — С. 73-75.
24. Коваленко Ю. В., Устименко О. М. Комплекс вправ для навчання монологічного мовлення учнів 5 класу школи з поглибленим вивченням англійської мови. Іноземні мови. 2013. № 1. С. 45–51.
25. Кравченко Г.Г. Проблемне навчання – основа розвитку здібностей учнів// Управління школою.- 2004. - №14. – С.2-5.
26. Лазаркевич Л.І. Навчання учнів монологічному мовленню в середній школі. – К.: Знання, 2005. – 117 с.
27. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: піруч. для студ. вищ. закл. освіти / С. Ю. Ніколаєва. Київ, 1999.
28. Методика навчання монологічному мовленню / За ред. В.А. Артемова. – К.: Либідь, 2003. – 72 с.
29. Мічуріна Т. В. Шляхи підвищення мовної активності учнів на уроках англійської мови. Англійська мова та література. 2015. № 4/5. С. 6–8.
30. Мулик К. О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості. Записки з романогерманської філології. 2016. Вип. 2. С. 44–49.
31. Муренець Н. О. Розвиток умінь говоріння під час навчання молодших школярів. Англійська мова в початковій школі. 2018. № 5. С. 34–36.
32. Мушаровська А. Розвиток навичок усного мовлення на уроках англійської мови. Іноземні мови в школах України. 2019. № 3. С. 21–28.
33. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. Іноземні мови. 2001. № 1. С. 50–58.
34. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ “Ленвіт”. 1999. с. 167-187.
35. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Рівні володіння іншомовним мовленням. Іноземні мови. 2000. №2. С. 69-72.

36. Папуча М. В. Проблеми психології особистісного розвитку М. В. Папуча. – Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2008. – 384 с.
37. Пасічник, О. С. (2020). Формування в учнів основної школи умінь аргументованого усного мовлення засобами проєктної діяльності. *Іноземні мови в школах України*, 4, 15–18.
38. Пасов Є. І. Вимоги до вправ для навчання говорінню. «Іноземні мови». 1977, №2. С. 24-30.
39. Підготовка фахівців з дошкільної освіти за кредитно-модульною системою організації навчального процесу / За ред. Т.І. Поніманської. – К.: Міленіум, 2007. – С.233-242.
40. Підручна З. Навчання спонтанного монологічного мовлення. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2006. № 4. С. 140–144.
41. Пікулицька Л. В. Суть і характеристика монологічного мовлення під час вивчення РМІ у вищій школі. Педагогіка в системі гуманітарного знання. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 18-19 листопада 2016 року). Херсон, 2016. С. 68–71.
42. Подосиннікова Г.І. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць. 2012. Вип. 3. С. 196-208.
43. Пехота О. М. Освітні технології [Навч.-метод. посіб.] / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2001. 256 с.
44. Редько, В. Г., Полонська, Т. К., Басай, Н. П. та ін. (2013). Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка.
45. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.

47. Системна організація лексичного компонента мовленнєвої діяльності (до питання про природу функціонально-ономасіологічних груп) // Мовознавство. — 1991. — № 6. — С. 36-40.
48. Сокол, І. А. (2008). Проект як метод реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземної мови. *Іноземні мови в школі*, 1, 16–21.
49. Скалкін В. Л. Системність і типологія вправ для навчання говорінню. *Іноземні мови*. 1979. №2. С. 19-25.
50. Скалкін В. Л. Навчання монологічному висловлюванню. Київ «Радянська школа». 1983. С. 120.
51. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. Ю. П. Сурмін. *Вісник НАДУ* № 2. К. 2015. С. 19-28.
52. Сурмін Ю. П. Створення кейса: практичні поради. Ю. П. Сурмін, О. І. Сидоренко. К.: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні». 2012. 48 с. 88
53. Сухолуцька М. Є. Методичні рекомендації по початковому навчанню англійської мови учнів молодших класів. Київ. 1990. С. 58.
54. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: [навч.-метод. посібник для студентів та магістрантів вищої школи]. Львів: Вид. центр ім. І. Франка. 2003. 55 с.
55. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія. С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, та інші:[за ред. С.Ю.Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. К.: Ленвіт. 2015.
56. Сцисловська О. Усне мовлення на уроках англійської мови. *English. Language. Culture. Weekly. Сер. Шкільний світ: Англ. мова та культура*. 2015. № 4. С. 9–11.
57. Таїса Олексіївна Ладигенська. Система роботи з розвитку зв'язного усного мовлення учнів. - М.: Педагогіка, 1975. — 255 с.

58. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентісного підходу. *Іноземні мови*. 2013. № 2. С. 3–12.
59. Функціонально-відображувальний потенціал українського дієслова // Другий Міжнародний конгрес українців. Львів, 22-28 серпня 1993 р.: Доповіді і повідомлення. *Мовознавство*. — Львів, 1993. — С. 162–165.
60. Холод, І.В. (уклад.) (2018). *Методика викладання англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Умань: Візаві.
61. Чарікова І. В. Методика формування англомовної компетенції старшокласників у монологічному мовленні на основі автентичних текстів країнознавчого характеру. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 32. С. 118–122.
62. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Олена Петрівна Шевченко. Луганськ. 2011. 22 с.
63. Altman R. *The Video Connection: Integrating Video into Language Teaching* by Rick Altman / R. Altman. Boston: Houghton Mifflin Company, 1989. 184 p.
64. Carlson, J. A., and D. W. Schodt. 1995. Beyond the lecture: case teaching and the learning of economic theory. *J. Econ. Educ.* 26(1):17–28.
65. Cliff, W. H., and A. W. Wright. 1996. Directed case study method for teaching human anatomy and physiology. *Adv. Phys. Educ.* 15(1):S19–S28.
66. Dori, Y. J., and O. Herscovitz. 1998. Question-posing capability as an alternative evaluation method: analysis of an environmental case study. *J. Col. Sci. Teach.* 36(4):411–430.
67. Flynn, A. E., and J. D. Klein. 2001. The influence of discussion groups in a case-based learning environment. *Educ. Tech. Res. Dev.* 49(3):71–86.

64. Heaton, J. B. (1998). *Writing English Language*, new Edition. Longman Inc. New York.

68. Harvard University Press, Cambridge, MA 71. McNair, M. P., and A. C. Hersum. 1954. *The case method at the harvard business school*. McGraw-Hill Book Company, Inc., New York, NY.

69. Herreid, C. F., N. A. Schiller, K. F. Herreid, and C. Wright. 2011. In case you are interested: results of a survey of case study teachers. *J. Col. Sci. Teach.* 40(4):76–80.

70. Herreid, C. F. 1994. Case studies in science—a novel method of science education. *J. Col. Sci. Teach.* 23(4):221–229.

71. Herreid, C. F. 2003. The case of the dividing cell. National Center for Case Study Teaching in science Case Collection. University of Buffalo. [Online.] http://sciencecases.lib.buffalo.edu/cs/files/mitosis_meiosis.pdf.

72. High Note 2. Student's Book. Pearson Education, 2020. 191 p. 41. Studying abroad – why you should do it! (Full length). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0PwNW7PAUzQ>.

73. Jin R. K. *Case Study Research: Design and Methods* / R. K. Jin. – Newbury Park(CA) : Sage, 1989. – P. 50.

74. Klippel, Friederike. (1984). *Keep Talking: Communicative Fluency Activities for Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 90

75. Lawrence, P. R. 1953. The preparation of case material. In Andrews, K. P. (ed.), *The case method of teaching human relations and administration*, p 215.

76. Merseth, K. K. 1991. *The case for cases in teacher education*. AACTE Publications, Washington, DC.

77. Pintrich, P. R., and D. H. Schunk. 2002. *Motivation in education: theory, research, and applications*. Merrill Prentice-Hall, Upper Saddle River, NJ.

74. Tomey, A. M. 2003. Learning with cases. *J. Cont. Educ. Nurs.* 34(1):34–38

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Вправа 1.

Тип вправи: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя. Інструкція: Observe this document. Welcome to our breakdance school! You have decided to take breakdance lessons and are looking for information about this activity.

After 1 minute 30 minutes of reflection, you put five direct questions to ask:

- 1) the price of the lessons;
- 2) the school address;
- 3) the duration of a module;
- 4) the need to have a special outfit;

5) if the lessons take place in the evening. You will have 20 seconds to ask each question.

Вправа 2.

Тип вправи: умовно-комунікативна, продуктивна. Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: Observe this document. Join us in AUGUST & get 1 month FREE! During your three-month stay abroad, you want to go swimming. After 1 minute 30 minutes, you ask five direct questions to ask:

- 1) the address of the swimming pool;
- 2) opening hours;
- 3) if there is a sauna;
- 4) the price of the subscription for three months;

5) if there is a preferential rate for students. You will have 20 seconds to ask each question.

Вправа 3.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: Imagine that these photos belong to your album. Choose one of them to present it to your friend. After 1 minute 30 minutes, you present the chosen photo. Your answer does not exceed 2 minutes (12–15 sentences). Presenting the chosen photo, don't forget to mention:

- where and when it was taken;
- who or what is represented therein;
- what is happening;
- why you want to keep it in your album;
- why you decided to show it to your friend.

Make your presentation as a cohesive and logical monologue. Start your answer by saying: «I chose photo N ° ...»

Вправа 4.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: Imagine that these photos belong to your album. Choose one of them to present it to your friend.

After 1 minute 30 minutes, you present the chosen photo. Your response does not exceed 2 minutes (12–15 sentences). In presenting the chosen photo, do not forget to mention:

- where and when it was taken;
- who or what is represented therein;
- what is happening;
- why you want to keep it in your album;
- why you decided to show it to your friend.

Make your presentation as a cohesive and logical monologue. Start your answer by saying "I chose photo N ° ...".

Вправа 5.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: Look at the two photos. In 1 min 30, you will have to compare them:

- by giving a short description of each of them (action, place);
- by specifying what they have in common;
- by describing the differences between these two photos;
- by saying what kind of music you prefer;
- explaining why. Your response should not take more than 2 minutes.

Make your presentation in the form of a coherent and logical monologue. You are given 2 minutes to get prepared. During the preparation time use photos.

Вправа 6.

Тип вправи: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: You are «a leader of your school band». The members of the band and you have just returned from the International Music Festival, that took place in New York. Your task is to use 3 photos and to tell to the local TV show presenter (your partner) about your band and the festival.

Tell about:

- some peculiarities and details of the events in the pictures;
- the place of the events (area);
- how you managed to take the pictures.

Monologue; Time: 2-3 minutes. Then answer 2 QUESTIONS of your partner.

Useful expressions: returned from; international music Festival; unique intense schedule of private lessons; chamber music coachings; master classes; Avery Fisher Hall; International Competition; violin, viola, cello, voice, and piano; exceptional experience; significantly raise their professional level; the most

positive aspect of the festival; honor and a privilege; the opening session; experience plays such an integral role; we realized; The festival program; exciting excursions; deep impressions; to take some pictures.

Вправа 7.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: в парах.

Вид контролю: з боку вчителя.

Інструкція: Look at the pictures below and think what the video is about.

1. You are an inspector who will need to write a feedback on the teaching qualities of Mr. Ratburn.

A) Watch the video (https://www.youtube.com/watch?v=_i6VFLNejdg;) about the working days of the teacher and write down 10 words to describe the teacher.

B) Watch the videow again and characterise Mr. Ratburn according to the following sides: - efficacy of Mr. Ratburn; - motivating the pupils; - taking into account the pupils learning styles; - helping pupils learn; - pupils' thoughts about the teacher.

2. You are inspectors who analysed Mr. Ratburn's work. Summarise your analyses in the form of cinquain.

3. All the inspectors are invited to participate in the discussion "Is Mr. Ratburn a Good or a Bad teacher?". (The roles are given to pupils). Role 1 – You are a facilitator of the discussion. Lead a discussion and come up to the final idea what kind of teacher Mr.Ratburn is. Role 2, 3, 4... – You think Mr. Ratburn is a Good Teacher. Role 5, 6, 7... – You think Mr. Ratburn is a Bad Teacher.

4. You have discussed the issue of Good and Bad Teaching. Let us assess the discussion we had. You get a form, fill it in pairs, share your opinions with the class.

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК Б

10. Work in pairs. Act out a job interview using the questions and expressions given below.

Expressions:

Thanks for coming. Please, take a seat. Hello! Thank you, sir.
 I'd very much appreciate... . Could you tell me... ? What is/are... ?
 Would you mind... ? Would you be able to... ? Are you enthusiastic... ?
 Why do you... ? To be good at... . To be an experienced... . To be
 a highly qualified specialist... . A dangerous job. To enjoy working
 with... . To pay much attention to... . Flexible working hours. Good
 social skills. It seems a better choice because... . I'd prefer the job... .
 It doesn't sound/sounds very suitable for me because... .

Questions:

1. Why do you want to work for our company?
2. Does this job require a lot of training?
3. How long have you been working for this company?
4. What qualifications do you have?
5. Why do you think you'd be good at this job?
6. When will you be able to start?
7. Are there any questions you would like to ask?
8. Have you ever been responsible for a team of students before?
9. Why do you want this job?
10. What do you want to do in the future?
11. Have you got higher education?
12. What special skills do you have?
13. Are you good at IT?
14. Will you tell us a bit about yourself?
15. How much money can I earn per month?
16. What do you know about advantages and disadvantages of this job?
17. Why aren't you satisfied with your present job?
18. Do you know what you will be responsible for?

- **4. Work in groups. Discuss these statements. Give your reasons why you think so. Present the results of your discussion to the classmates.**

What jobs, in your opinion, are:

- the most interesting/boring;
- the most dangerous/stressful;
- the most prestigious/non-prestigious;
- the most useful.

- **5. Work in groups. Choose 4—5 jobs which are the best in your opinion. Discuss these jobs and the qualities people need to be good at these jobs. Give your reasons and present the results of your discussion to the classmates.**

These words can help you:

brave, courageous, patient, hard-working, creative, friendly,
persuasive, calm, persistent, generous, optimistic, helpful, sociable,
cheerful, imaginative, accurate, efficient, careful, original, intelligent,
serious, risky, communicative, active, attentive, tactful, enthusiastic,

1. Read and discuss these quotations. Decide if defeats help us become stronger or weaker. What do you think?

If you have a job without any aggravations, you don't have a job.
Malcolm S. Forbes

People don't choose their careers; they are engulfed by them.
John Dos Passos

I think everyone should experience defeat at least once during their career.
Lou Holtz

SPEAKING SKILL BUILDER

1. Look at the photos and say which represent a piece of art, in your opinion. Reason your answers.

2. Work with your partner. Discuss the questions below.

1. Have you ever gone to an exhibition? Do you know any art galleries? Are there any in the place where you live? When was the last time you went to an art museum?
2. What famous painters do you know? What are they famous for?
3. Have you ever visited an art museum? What art museums have you visited?
4. Do you visit museums when you go to another city?
5. Do you think music and dancing are forms of art?
6. Do you think of cartoons and comics as art?
7. What art form do you like best?
8. Were you interested in art when you were younger?

ДОДАТОК В

Середні показники рівня сформованості англomовної компетентності
в монологічному мовленні з використанням кейс-технології
в учнів профільної школи

Індекс класу	Середні показники доекспериментального зрізу					
	Критерій I	Критерій II	Критерій III	Критерій IV	Критерій V	Критерій VI
10 клас						
1. Андрій Р.	3	5	5	3	3	3
2. Роман П.	4	5	4	3	3	2
3. Максим І.	3	4	5	4	4	5
4. Сергій Я.	4	4	5	4	4	4
5. Дар'я М.	4	3	3	2	2	3
6. Вікторія М.	4	4	3	3	3	3
7. Софія Ш.	2	3	2	4	4	2
8. Остап С.	2	4	3	5	5	4
Середнє арифметичне	3,25	4	3,75	3,75	3,5	3,25
11 клас						
1. Іван П.	4	5	3	5	4	4
2. Костя М.	2	3	4	2	5	5
3. Каріна Т.	4	4	5	3	5	3
4. Марія М.	2	2	2	2	4	5
5. Любов М.	4	3	4	5	3	4
6. Анна С.	3	5	2	4	5	2
7. Тимчук С.	5	4	3	2	3	3
8. Олексій В.	5	3	5	3	4	4
Середнє арифметичне	3,6	3,6	3,5	3,25	4,1	3,75

ДОДАТОК Г

Середні показники рівня сформованості англomовної компетентності
в монологічному мовленні з використанням кейс-технології
в учнів профільної школи післяекспериментального зрізу

Індекс класу	Середні показники післяекспериментального зрізу					
	Критерій I	Критерій II	Критерій III	Критерій IV	Критерій V	Критерій VI
10 клас						
1. Андрій Р.	4	5	5	5	4	4
2. Роман П.	5	5	4	3	4	3
3. Максим І.	3	4	5	4	4	5
4. Сергій Я.	4	4	5	5	4	4
5. Дар'я М.	5	4	3	5	3	3
6. Вікторія М.	4	4	4	4	4	4
7. Софія Ш.	3	4	4	3	5	3
8. Остап С.	4	4	4	4	5	4
Середнє арифметичне	4	4,25	4,25	4	4	3,75
11 клас						
1. Іван П.	4	5	4	5	4	4
2. Костя М.	3	4	4	3	5	5
3. Каріна Т.	5	4	5	4	5	4
4. Марія М.	4	3	3	3	4	5
5. Любов М.	4	3	4	5	4	4
6. Анна С.	4	5	3	4	5	3
7. Тимчук С.	5	4	4	3	4	4
8. Олексій В.	5	4	5	4	4	4
Середнє арифметичне	4,25	4	4	3,8	4,4	4,1